

DARBININKAS

Vol. LXXXI, Nr. 32 PERIODICALS 341 Highland Blvd. Kaina
Rugpjūtis - August 23, 1996 Penktadienis-Friday Postage paid at Brooklyn, N.Y. Brooklyn, N.Y. 11207 \$1.00

LIETUVOJE ir apie LIETUVĄ

- Per šių metų pusmetį išnagrinėti 1143 prašymai imigruoti į Lietuvą. Patenkinti 886. Dauguma imigrantų yra iš NVS šalių: iš Rusijos - 484, Baltarusijos - 120, Ukrainos - 112, Kazachstano - 37, Armėnijos - 21, Azerbaidžano - 12. Iš Vakarų Europos į Lietuvą imigruoti norą pareiškė po du žmonės iš Prancūzijos, Vokietijos, Izraelio ir vienas iš Japonijos. Imigrantų amžius labai įvairus. Per šį pusmetį leidimą imigruoti gavo 26 nepilnamečiai; 438 žmonės, kurių amžius 18-39 metai, 174 žmonės, 40-59 metų ir 148, turintys septyniasdešimt ir daugiau metų. Dauguma užsieniečių atvyksta pas sutuoktinius (434). Kiti važiuoja pas vaikus, tėvus, brolius ir seseris.

- Statistikos departamentu duomenimis, nuo metų pradžios Lietuvos gyventojų sumažėjo 3 tūkst. 347 žmonėmis, ir birželio pradžioje šalyje buvo 3 mln. 708 tūkst. 500 gyventojų. Per penkis šių metų mėnesius tik Šilutės, Šilalės ir Mažeikių rajonuose daugiau žmonių gimė negu mirė. Sausio-gegužės mėnesiais šalyje gimė 16 tūkst. 777 kūdikiai, ir tai yra beveik tūkstančių mažiau negu per tą patį praėjusių metų laikotarpį. Tuo pat metu mirusiųjų buvo 19 žmonių daugiau. Per penkis mėnesius susituokė 884 poromis mažiau ir išsituokė 605 poromis daugiau negu per praėjusių metų pirmuosius penkis mėnesius. Skyrybų tendencija - didėti, sutuoktuvių - mažėti. Pagal migracijos rodiklius iš Lietuvos išvyko daugiau žmonių negu atvyko gyventi - atitinkamai 733 ir 601.

- Pasirodė pirmasis reklamamos žurnalo "Pagaminta Lietuvoje" numeris. Naujasis leidinys pristatys Lietuvoje gaminamas prekes, teikiamas paslaugas bei turizmo galimybes. Žurnalas leidžiamas trimis kalbomis - lietuvių, anglų ir rusų. Tokį sprendimą padiktavo Lietuvos ekonominiai ryšiai. 15% jo tiražo teks skaitantiems lietuviškai, 35% - rusiškai ir 50% - angliškai. Žurnalas platinamas pasaulio prekybos centruose, Lietuvos eksporto plėtojimo agentūroje bei diplomatinėse ir konsulinėse įstaigose, užsienio šalių atstovybėse Lietuvoje, tarptautinėse parodose, avialinijų kompanijose, kelionių agentūrose ir kitur. Nedidelė žurnalo dalis bus parduodama ir spaudos kioskuose. Jo tiražas 20 tūkst. egzempliorių.

- Tailando imigracijos policija pranešė, jog areštavo pažeidusį vizų režimą 33 metų lietuvių Romą Jušką. Buvęs Lietuvoje "Balticbank" valdybos pirmininkas buvo uždarytas į imigrantų kalėjimą. Lietuvoje sausio 3 d. R. Juškai buvo iškelta baudžiamoji byla dėl turto iššvaistymo ir pasisavinimo iš "Balticbank" stambiu mastu. Kovą 6 d. nutarta R. Jušką suimti, buvo paskelbta jo paieška. Į Tailandą pareigūnus dėl buvusio bankininko sulaikymo kreipėsi Interpolo Lietuvos nacionalinis biuras. Šiuo metu Romas Juška laukia deportavimo į Lietuvą, kur jį sutiks Lietuvos policijos pareigūnai.

KREPŠININKAI VĖL GRĮŽTA SU BRONZOS MEDALIAIS, NORS JUOS LAIMĖTI BUVO SUNKIAU NEGU BARSELONOJE

Roma Griniūtė

Atlantoje jau buvo vidurnaktis, kai "Georgia Dome" rūmuose savanoriai baltais rankšluosčiais nušluostė garbės pakylą ir atsiminti apdovanojimų buvo pakviesti vyrų krepšinio čempionai ir prizininkai. IOC prezidentas Juan Antonio Samaranch užkabino aukso medalius JAV krepšininkams, FIBA generalinis sekretorius Borislav Stankovič sidabro medaliais apdovanojo savo tautiečių komandą - Jugoslavijos rinktinę, o FIBA prezidentas amerikietis George Killian bronzos medalius įteikė Lietuvos krepšininkams. Bemaž 35 tūkst. žiūrovų akivaizdoje iš lėto pakilo trys didelės valstybinės vėliavos: JAV viduryje, Jugoslavijos ir Lietuvos jai iš šonų. Kai buvo išdalyti vienuolika iš dvylikos medalių, kurie priklausė mūsų komandai, žaidėjai nuo pakyls ėmė moti Vladimirui Garastui: ateikit čia. Dvylikto žaidėjo Lietuvos komandoje, kaip žinome, nebuvo. Vladas Garastas nuėjo pas vyrus ir taip pat buvo apdovanotas bronzos medaliu. Vienintelis iš trenerių. Ėjo nedrąsiai, abejodamas: eiti ar ne. Be reikalo dvejojo: olimpiniai kryžiaus keliai ir jam, ir kitiems Lietuvos rinktinės treneriams Juozui Kazlauskui ir Donui Nelsonui psichologiškai buvo ne lengvesni negu krepšininkams. Gal net sunkesni. Tai buvo it vaikščiojimas lynu virš prarajos. Kas būtų buvęs apkaltintas visomis pasaulio nuodėmėmis, jeigu krepšininkai nebūtų laimėję medalių? Aišku, daugiausia būtų kliuvę Vladimirui Garastui. Ne veltui sakoma: kai komanda laimi, treneris paskutinis, kai pralaimi - pirmas. "Georgia Dome" rūmuose pirmoji šios taisyklės dalis buvo pažeista. O mūsų komandos pralaimėjimo Jugoslavijai nuosėdas nuplovė jugoslavų ir amerikiečių rungtynės, kurios čia oficialiai vadintos aukso medalių rungtynėmis. Jugoslavai rungėsi su svajonių krepšininkais kaip lygūs su lygiais bemaž pusantrą kėlinio ir ne tik patvirtino, kad yra šiuo metu stipriausia Euro-

pos komanda, bet ir parodė, jog europiečių krepšinis nuo amerikiečių ne taip jau toli atsilikęs, kaip gali atrodyti žiūrint į JAV komandos rungtynių rezultatus. Taip, Amerikos juodaodžiai yra galingesni, šoklesni, dažnam iš jų kamuolys tai rankos tęsinys. Bet krepšinis dar žaidžiamas ir galva, o šiuo atžvilgiu ne tik olimpiečiai "Svajonių komandą" lenkia. Net ir geriausias NBA žaidėjas John Stockton blanko prieš australą Shane Healą, jugoslavus Aleksandrą Djordjevičių ir Dejaną Bodirogą ir dar ne vieną krepšininką. Jei krepšinyje viską lemtų tik igimtos ir ištreniruotos fizinės savybės, JAV komanda visus savo varžovus būtų nugalėjusi 60-70 taškų persvara. Bet amerikiečiai ne veltui dėl jos, savo komandos, iš proto kraustosi: jos žaidimas nepaprastai efektingas ir gražesnio akiai nėra. Be to, JAV komandos žaidėjai niekada nepamiršta pabrėžti, jog žaidžia žmonėms, Amerikai. Jie net JAV olimpinio komiteto premijų atsisakė. Vienuolika žaidėjų pasakyė jas Juodaodžių bažnyčių asociacijai, Hakeem Olajuwon - Didžiojo Hustono musulmonų draugijai. Gestas, be abejo, gražus. O premijos, palyginti su "Svajonių komandos" žaidėjų uždarbiais, kišenpinigiai: kiekvienas būtų gavęs 15 tūkst. dolerių.

Premjeras pažadėjo Lietuvos rinktinei 800 tūkst. litų

Tuoju po rungtynių su Australija į Lietuvos krepšinio rinktinės rūbinę iš olimpiados svečių tribū-

nos nusileido premjeras Mindaugas Laurynas Stankevičius su palyda. Pasveikinęs bronzos medalius laimėjusią komandą, jis pažadėjo, kad jos premijavimui iš biudžeto skirs 800 tūkst. litų. Valio. Bet kad nebūtų kaip su tuo milijonu po Europos čempionato... Krepšininkai išgelbėjo ne tik Lietuvos sporto garbę. Ir ne vien sporto vadų kailį nuo karšimo, nes jeigu olimpiečiai neparsivežtų nė vieno medalio, sporto vadovams, aišku, būtų ne pyragai. Dabar ir jie gali vaikščioti galvas iškele. Jau vaikšto. Bet tai menkniekis. Svarbiausia, kad krepšininkai nušluostė dulkes nuo Lietuvos vardo.

Atlantos centre tarp galybės gatvės prekiautojų savo darbą nuo ryto iki tamsaus vakaro kantriai dirbo ir prekiautojai tokiais marškinėliais, kurių priekyje gal keturiasdešimčia kalbų išpaustas tas pats užrašas: "Laisvė eiti savo keliu". "Laisvė" - stambesniu šriftu, kitkas apačioje smulkiai. Pardavėjai ragino praeivius pirkti ir išmokti žodį "laisvė" įvairiausiomis kalbomis, daugiausia Afrikos ir Azijos. Čia pat surašyti paaiškinimai, kiek kuria kalba kalbama pasaulyje. Apie lietuvių kalbą pasakyta: lietuviškai kalba apie 70 mln. žmonių visame pasaulyje. Aiškiai persūdyta. Bet ne iš blogos valios - kad marškinėlius pirktu. Sekmadienį tu prekiautojų klausiau: "Ar daug pirkėjų paklausia, kur yra Lietuva?" Sakė: "Daug. Ypač šiandien. Šiandien ir marškinėlių su lietuviškais užrašais paklausa padidėjo. Ačiū jūsų krepšininkams".

Iš pirmų lūpų ir per tarpininkus

Po kiekvienų rungtynių, be to, kas buvo pasakoma per spaudos konferencijas, žurnalistai per kompiuterius gaudavo žaidėjų ir trenerių pasisakymus, kuriuos surinkdavo spaudos centro specialios brigados. Po rungtynių su australais minčių buvo surinkta kaip reta daug.

(mukelta į 4 psl.)

Sugrįžusius iš Atlantos lietuvių krepšininkus sveikina Lietuvos žmonės. Visi nori paspausti ranką Arvydui Saboniui.

V. Kapočiaus nuotr.

APIE TERORIZMĄ

Vytautas Rubavičius

Pasaulis apimtas terorizmo. Kas tai? Liga, ideologija, agresyviųjų pasamones impulsų raiška, būtinas dabartinės civilizacijos bruožas?... Atrodytų, toks paprastas reiškinys - anoniminės jėgos žudo nekaltus civilius gyventojus, tačiau labai sunku aptikti jo šaknis, priežastis, tikslus. Tiksliau

kalbant, galima pagrįstai iškelti daugybę priežasčių, tikslų, ir ta daugybė virsta fantomu, ne paaiškinančiu, o nuslepiančiu reiškinio esmę. Lyg ir viskas aišku, kai teroro aktus įvykdo konkretios politinės pagrindinės grupuotės, prisiimdamos atsakomybę. Tada daugmaž aiškūs tikslai, vykdytojai, nors visiškai neaišku

- kaip ir kodėl vieni žmonės pasiryžta žudyti kitus, visiškai niekuo dėtus, kurie neturi jokių galimybių nei išvengti to veiksmo, nei duoti atkirtį teroristui. Juk pagrindinis apsisprendimo žudyti aktas įvyksta individo galvoje. Turint omenyje, jog teroristų grupės yra mažos, galima teigti tą apsisprendimą esant individualų. Tačiau individualus apsisprendimas vienaip ar

Rudenėjantis Lietuvos miškas.

V. Kapočiaus nuotr.

kitaip turi būti ir yra grindžiamas. Teroristas savo veiksmus pateisina vykstančia kova. Ta kova tampa įprastu gyvenimu, ir terorizmas darosi tiesiog tam tikrų žmonių gyvenimo stilius, kuris gali tapti net madingas. Prisiminkime, kiek buvo Che Gevara pasekėjų, kodėl objektas yra niekuo dėti žmonės. O gal esama tokios kovos, kada civiliai žmonės tik ir gali būti pagrindinis teroristinio puolimo "objektas"?

Praeito amžiaus pabaigoje teroristinės grupės susikūrė Rusijoje kovoti su carizmu. Teroristiniai išpuoliai buvo vykdomi prieš valdžios pareigūnus. Civiliai gyventojai dar nebuvo teroristų taikiny. Tačiau jau tuo metu išryškėjo esminis kovos pobūdis - individas (grupė) stoja į kovą su valstybe (sistema). Galios požiūriu kovojantys yra nesulyginami - valstybė yra daug stipresnė, ji nepajudinama. Ir sykiu, - šitai rodo dabartinė situacija, - kaip tik savo teroristine kova individas tampa savotiškai "lygiavertis" oponentas. Paskaičiuokime, kiek visos valstybės išteklių skiriama apsaugai nuo teroristinių išpuolių, kiek kainuoja kompensacijos, kiek kainuoja valstybės prestižas, ir pamatysime, jog terorizmas - ekonomiškai, ko gero, pats efektyviausias aiškinimasis su sistema būdas.

Užsiminiau apie rusų praeito amžiaus teroristines grupeles. Tačiau prieš jas buvo šurpiausias, sakytai, pavyzdis modernių laikų teroro tarpsnis - Prancūzijos revoliucija. Nesigilindamas į konkrečias istorines aplinkybes, noriu paryškinti vieną faktą - valstybinis (sisteminis, vienaip ar kitaip legitimizuotas) teroras yra pirmasis fenomenas. Individualus teroras buvo pasekmė. Tai, kad šiuolaikiniame pasaulyje šie du dalykai dažniausiai neskiriami, visas bėdas suverčiant individualiajam terorui, nekeičia reikalo esmės. XX a. išgyveno dvi sistemas, kurios visą savo energiją, išteklius ir žmonių sugebėjimus buvo sutelkusios žmonėms (civiliams, niekuo dėtiems) naikinti. Sovietinė sistema naikino "klasinius priešus", "svetimus elementus", nacionalsocialistinę - "rasiškai nepilnaverčius". Joks individualus teroras negali susilyginti su sisteminiu terorui. Ir šiuolaikiniame pasaulyje pakanka valstybių, kurios griebiasi teroristinių metodų, prisiminkime kad ir Kinijos elgesį okupuotame Tibete ar Rusijos vykdomą čečėnų tautos genocidą. Ir čia randasi paradoksali situacija - valstybinis (sisteminis) terorizmas lyg ir nesileidžia apibūdinamas: demokratinės valstybės lyg ir neturi galimybių nusakyti kitų valstybių vykdomos, tarkim, genocido politikos kaip teroristinės. Tad kova su valstybiniu terorizmu perkeliama ant individų pečių: jie organizuo-

ja protesto demonstracijas, rengia konferencijas ir kitaip priimana pasauliui, jog vyksta nepatoleruotini, amoralūs, nežmoniški dalykai. Valstybė turi galimybių legitimizuoti, įteisinti teroristinius kovos ar apskritai politikos įgyvendinimo būdus. Prezidentai ar ministrai pasirašo kokius neskkelbtinus potvarkius - ir tūkstančių žmonių gyvybė pakimba ant plauko. Individas ar grupė tokių galimybių neturi. Neturi jis ir jokių galimybių atvirai susikauti su sistema. Tad jis imasi įvairių valstybių išbandyto metodo - bauginči žmonės, kurie per rinkimus ar kaip kitaip legitimizuoja valstybinę valdžią ir savaip yra atsakingi už tos valdžios vykdomą politiką. Čia nekalbėsiu, kaip pati valstybė gali naudotis (ir naudojasi) individualių teroristų paslaugomis. Noriu tik pabrėžti, jog terorizmas kaip civilių gyventojų naikinimą politiniams ar kitokiems tikslams įgyvendinti įtvirtino ir įteisino valstybės institucijos. Valstybinis terorizmas yra tarptautinių santykių elementas. Kad ir koks baisyus būtų individualus terorizmas, dažnai jis tik yra atsakas į didžiųjų valstybių politikų veiksmus. Nors ir žinai, jog teroristinis aktas gali paliesti ir tave, tačiau nieko, pavyzdžiui, negali patarti čečėnų kariams, kurie bando apsiginti ir apginti savo naikinamą tautą. Priimtinas ar nepriimtinas būtų didelio masto čečėnų tarptautinis terorizmas? Ką galima pasakyti žmonėms, norintiems palikti bent tokį prisiminimą pasauliui, kuris ramiai stebėjo ir finansavo jų genocidą?

Žmogus apsisprendžia būti teroristu. Jis nekovoja su konkrečiais žmonėmis. Jis yra toks pat kaip tūkstančiai įvairių šalių kariškių, kurie spaudinėja raketų paleidimo mygtukus, praskrenda virš kaimų ir miestų ir numeta bombas, o apie aukas sužino tik iš skaičių kompiuterių ekranuose. Dabartiniame pasaulyje žudo technika, dėl to žmogus psichologiškai nejaucia paties žudymo akto, tad nebeturi ir atsakomybės jausmo. Jis nėra žudikas - jis dirbo savo darbą, vykdė įsakymą. Kitaip tariant, jis buvo elementas nuo jo nepriklausančio proceso, kuriam tiesiog būdingos aukos. Teroristas padeda sprogmenis ir dingsta. Konkrečias aukas lemia atsitiktinumas, o gal "tiesiog tokia jų dalis". Teroristinis aktas vyksta lyg gamtos procesas. Žuvo vaikai? Na, o kiek jų kasdien patenka po automobilių ratais. Ir ne dėl savo kaltės. Kodėl tad gaminami automobiliai? Gal, tarkim, man nepriimtina, klaidinti individų pečių: jie organizuo-

(mukelta į 7 psl.)

"Gyvenimas niekad nebebus toks gražus"

Aušrinė Byla, Balio Sruogos anūkė, gyvenanti New Yorke, bandžio mėnesį viešėjo Lietuvoje. Prieš išvažiuodama ji maloniai sutiko atsakyti į "Vilniaus" žurnalo (anglų kalba) klausimus, kuriuos pateikė **ROMAS DAUGIRDAS**. Po kurio laiko gavome anglišką tekstą, kurio vertimą čia ir pateikiame.

- *Viename savo interviu jūs minėjote, kad knygą "Dievų miškas" išvertėte prieš dvidešimt metų, bet negalėjote rasti leidėjo. Kaip galėtumėt paaiškinti tokią susidomėjimo stoką?*

- "Dievų miškas" - tai prisiminimai iš koncentracijos stovyklos, kur kalbama apie labai savitą mažos šalies visuomenės dalį, atsidūrusią ypatingoje situacijoje: inteligentai, Lietuva, įkaltai. Šie požymiai niekaip nesiderina su normalia Holokausto autobiografija. Vienas iš William Morrow leidyklos redaktorių parašė man labai įspūdingą laišką tvirtindamas, kad jis pasirošęs bet kam įrodyti, jog šitokios knygos privalo būti leidžiamos ir skaitomos, bet šiuo metu ši knyga nėra tinkama šiai agentūrai. Kai mėginau kreiptis į žydų organizacijas - sakysim, į Simono Wiesenthalio centrą, - susilaukdavau atsakymo, kad jie negali padėti rasti man leidėją, nes knygoje per mažai kalbama apie žydus, bet jie mielai pasidėtų tokią knygą į savo lentyną, jeigu ji kada nors būtų išleista. Mažos universitetų leidyklos teistengdavo išleisti keletą knygų per metus, o ši labai neįprasta tema niekaip neatitiko jų programos. Visiems leidėjams tai buvo tiesiog dokumentinės literatūros veikalas. Ne vienas komentavo įsimintiną knygos stilių ir toną. Tai truko kelerius metus, kol galiausiai aš nūgrūdau rankraštį į spintą.

- *Su kokiais sunkumais susidūrėte, versdama šį kūrinį?*

- Verčiau trejus metus vakarais ir keletą vasarų, nes tuomet dėsčiau anglų kalbą vyresnėms klases. Įmdamasi šio darbo buvau naiivi. Lietuvių kalba ir amerikietiška anglų kalba yra be galo nepanašios kone visais požiūriais, o ir mano senelis buvo "lyrikas, poetas", todėl užduotis tapo dar sudėtingesnė: vidiniai rimai, aliteracija, onomatopėja... Susirasdavau vieną ar kitą žodį Lietuvių kalbos žodyne ir įsitikindavau, jog Sruoga buvo pirmasis, pavartojęs jį būtent su šia galūne, būtent šiame kontekste. Ar taip pat turėjau elgtis ir su anglų kalba? Kiek prisimenu, keletą sykių taip ir padariau. Gal man ir nepavykdavo pavartoti aliteraciją tame pačiame sakinyje, kur buvo pavartoję jis, bet ši praradimą kompensuodavau kitoje pastraipoje, norėdama tiesiog perteikti originalo skambesį. Versdama žodžius, susijusius su prievarta, galėjau vartoti kalbą, kuri yra turtingesnė, išraiškingesnė ir sodresnė už lietuvių, bet susidūrusi su visų atspalvių deminutyvais turėdavau pasiduoti. Tiesiog į pamišimą varė geografiniai vietovardžiai. Jo pasaulisėjo į rankų ir rankas, todėl reikėjo pasirinkti, kokį pavadinimą vartoti - lietuvišką, vokišką, rusišką, ukrainietišką ar priimtą anglų? Lwow? Lwiw? Lvov? Mano informacinėse knygose pateikiami visų trys variantai. Danzing? Gdansk? Kai dabar, po dvidešimties metų, tasiau rankraštį, staiga žiūriu, jog SSRS nebėra, ir rusiški pavadinimai mirė! Teko iš esmės keisti mano kruopščiai išnagrinėtus vietovardžius. "Dievų miške" pastebima stipri tendencija, kad lenkai ir lietuviai nelabai sugyvena. Amerikiečiai, kuriuos įsivaizduoju būsiant pagrindiniais šio vertimo skaitytojais, šito tiesiog nesuprastu. Todėl ryžausi papildyti knygą išnašomis, ir ji

Aušrinė Byla.

ėmė panėšėti į mokslinį veikalą, o šito aš visai nebuvau užsibrėžusi. Dabar aš išbraukiau daugumą išnašų, bet toji, apie ką tik minėjus santykius, taip ir liko. Prie šio klausimo irgi norėčiau pridėti išnašą: nors mano senelis mirė man dar negimus, bet analizuodama, kruopščiai tirdama tai, kaip jis vartojo kalbą ir pasirinkdavo žodžius, aš smarkiai priartėjau prie jo paties, ir tai man buvo tikrai džiaugsmingas atradimas.

- *Kaip jums sekėsi susitarti su "Vagos" leidykla?*

- "Vaga" priėmė mano rankraštį prieš kokius 10 metų, bet atrodo, kad jis buvo paprasčiausiai pergabentas iš mano spintos į jų spintą. Šį pavasarį aš atvykau į Lietuvą, tikėdamasi maloniai praleisti laiką, o paaiškėjo, kad mano kelionė pirmiausia susijusi su darbu. Į Lietuvą atskridau dėl kelių priežasčių. Mano dukrai Alinai suėjo 12 metų, ir aš su savo motina Dalia Sruoga nutarėme, jog jai metas susipažinti su savo protėvių žeme (ji pusiau vokiečių). Kita priežastis, kodėl pasirinkome būtent šį laiką - tai Balio Sruogos šimtmečio minėjimas ir pirmojo iš 17 jo Raštų tomų išleidimas. Mums pavyko dalyvauti šios gražiai parengtos knygos pristatyme. Bet užuot keliausi po Lietuvą ir gėrusi kavą su draugais, aš iki išnaštų skaičiau korektūrą, ruošiau rankraštį spaudai ir šypsojausi žinodama, kad Kornelijus Platelis tuoj įteiks man sutartį, ir mes pasirašysime ją prieš išvykstant iš Vilniaus, ir kad abi pusės bus patenkintos. Aš sužavėta. Žmonės, kurie rūpinosi šios knygos leidyba, buvo geranoriški ir nuoširdūs, ir dalykiški, kiek leido jų galimybės, turint omenyje, kad dauguma darbuotojų yra nauji ir kupini entuziazmo.

- *Ar esate išvertusi, o gal ruošiatės verst, ką nors iš kitų lietuvių rašytojų kūrybos?*

- Aš jau žinau, kad daugiau nebedrįščiau imtis Sruogos kūrinio. Atsiradus progai, versčiau Liūnę Sutemą, mano mėgstamą poetę, gyvenančią JAV. Esu bandžiusi verst lietuvių moterų poeziją, parašytą Lietuvoje, bet jos nuotaika ir kontekstas buvo man per daug svetimi; kūrėjų temperamentas, pasaulėžiūra buvo per daug susiję su kaimu, niekaip nesiderino su mano miestietiška asmenybe, ir aš atsisakiau šio sumanymo.

- *Žinom, kad vertimas nėra jūsų profesija. Gal galėtumėt papasakoti apie savo išsilavinimą, darbą? Kokia patirtis buvo ypač svarbi jūsų asmenybės vystymuisi? Ar ji išsikristalizavo į kokias nors bendresnes nuostatas?*

- Teisingai, aš nesu vertėja. Studijavau Arizonos universitete, kur gavau anglų kalbos magistro diplomą. Esu šį tą rašinėjusi pati ir viešai skaičiusi bei atlikusi, bet pirmiausia esu mokytoja.

Gyvendama Chicagoje, ilgus metus dėsčiau anglų kalbą vyresnėms klases visose spalvotųjų mokyklose. 1980 m. išsipildė mano fantastinė svajonė. Buvau įsimylėjusi Jamaicą ir jos žmones, jos muziką, jos gyvatų kalbą. Daug mano eilėraščių buvo apie šią salą, ir savo poeziją skaitydavau akompanuojant mano juodaodžiam draugui, kuris priklausė rastafarų religiniam judėjimui. Visa tai perkėliau į kitą pakopą. Apsigyvenau New Yorke, kad galėčiau suburti moterų regio orkestrą: man tai pavyko, ir orkestras "Steppin' Razor" buvo pirmasis vien moterų regio orkestras muzikos istorijoje. Aštuonerius metus grojau sintezatoriumi su grupe nuostabių moterų, kurių kiekviena grojo, rašė muziką ir dainavo; bet tas dešimtmetis nebuvo palankus moterims, užsimančioms muziką. Dabar, amžiaus pabaigoje, šie dalykai kur kas lengviau realizuojami. Buvome profesionalios muzikantės, bet į mus žiūrėjo kaip į neregėtą daiktą: "Vien baltosios! Vien moterys! Vien regis!" Įsivaizduokit orkestrą apie kurį sakoma: "Vien juodieji! Vien vyrai! Vien regis!" Buvo neįjauk, tampti instrumentus keliaujant buvo sunku ir, kaip sako James Brown, "tai vyrų pasaulis!" Bet šios patirties nesigailiu nė akimirkos. Keistas sutapimas, kad Jamaicos regio spalvos buvo geltona, žalia ir raudona, visai kaip Lietuvos vėliavos, ir mes dažnai rengdavomės šių spalvų drabužiais.

Turėjau ištisą parą veikiančią repeticijų studiją, kurią nuomodavau vietiniams muzikantams, šitaip užsidirbdama pragyvenimui. Ir gyvenau šioje palėpėje - studijoje. Pardaviau ją tada, kai mūsų orkestras tapo blogos kompanijos sinonimu. Mano vyras, ketverių metų dukra ir aš persikėlėme į "normalų" butą, kur toliau nuo muzikos verslo burotybių. Man vėl teko griebtis mokytojavimo, kad galėčiau išgyventi.

Laikraštyje "The New York Times" perskaičiau skelbimą, kad reikalingi bendrojo lavinimo mokytojai. Atsiliepiu ir ji ir gavau darbą pagal John Jay koledžo kalinių švietimo programą: mokyti Rikerso saloje, didžiausioje pasaulio kalėjimų kolonijoje. Mane paskyrė į vyrų, sergančių AIDS, palatą. Noriu pasakyti, jog

gavau išsilavinimą koledže, gavau išsilavinimą muzikos pasaulyje, bet būtent čia išėjau mokslus apie žmogiškumą, įkalinimą, gyvenimą su AIDS, mokymą, žinant, kad tavo studentai greit mirs. Tai buvo 1988 m., kai AIDS dar buvo PABAISA. Šie vyrai, šie nusmukėliai, padūgnės, narkomanai, sociopatai, patrakėliai, užsikrėtę PABAISA, buvo vieni iš maloniausių žmonių, su kuriais esu susidūrusi. Ir man teko laimėti sutikti juos tada, kai jie buvo blaivaus proto (gatvėje jie būdavo apsaugę), kai jie buvo švarūs (gatvėje jie buvo benamiai), kai jie turėjo laiko užsiminti poeziją, rašymu, psichologija, debatais (gatvėje jie medžiogavo pinigų). Atsimenu, kaip po pirmos darbo dienos rašiau savo dienoraštyje: "Gyvenimas niekad nebebus toks gražus". Taip ir buvo. Aš neįsivaizdavau. Turėjau sukaupti visas jėgas ir valią, kad galėčiau pažvelgti į akis kaliniui, sergančiam AIDS, kuris ką tik buvo nuteistas 5 metams kalėti. Tai buvo mirties nuosprendis! Vėliau, kai iš AIDS palatos mane perkėlė į kitus kalėjimus, vyrų ir moterų, aš jau buvau pasiruošusi susitikti su studentu kaliniu, kuris atėjo pas mane po teismo ir pareiškė, kad jį ką tik nuteisė 80 metų kalėti ir kad dabar jam 40 metų. Į savo darbą pirmiausia žiūriu kaip į alternatyvą televizijai, kaip į būdą palengvinti kaliniui praleisti laiką, kaip į sąmonės išplėtimo galimybę tiems, kurie vargu ar beturi kokių nors svajonių, tikslų ar konkrečių idėjų apie gyvenimą. Mokau juos išreikšti save rašant poeziją ar prozą. Taip! Šitie kaliniai tikrai turi paslėptų talentų, palaidotų svajonių ir net meilės siekių.

1990 m. aš ėmiausi redaguoti kalinių vyrų kūrybinių rašinių žurnalą "The Pen". Jis susilaukė didžiulio pasisekimo, puikių spaudos atsiliepimų, ką jau kalbėti apie tai, kad buvo svarbiausia skaitoma medžiaga tūkstančiams kalinių šioje ir kitose valstijose. Rasa Kazlas, vieno New Yorko teatro režisierė, parinko rašinius iš šio žurnalo, perdarė juos į pjėsę ir pastatė puikų spektaklį, kurį dvi savaites vaidino pilnai salei.

Iš šio žurnalo aš perėjau redaguoti "The Torch", kalinių moterų kūrybinių rašinių žurnalą. Šiuo atveju pirmiausia surengiau toms moterims kūrybinio rašymo seminarus ir tik paskui išspausdiniau jų darbus. Šį žurnalą irgi lydėjo sėkmė, bet teko jo atsisakyti dėl biudžeto suvaržymų.

Kitas darbas, kurį aš dirbu slapčia, yra anglų kalbos dėstymas tiems, kam ji nėra gimtoji. Naudoju tiesioginio susidūrimo pokalbių metodiką su minimaliais gramatiniais paaiškinimais, ir suaugę studentai mokosi kalbos taip, kaip jos mokytųsi vakas. Žmogus žino, kad jis kalba, tik negali paaiškinti, kodėl jis taip daro. Darbas su imigrantais man sekasi iš dalies todėl, kad aš irgi buvau imigrantė, gimusi Vokietijoje, kamuoja tokių pačių nuogastavimų, kaip ir mano studentai, pirmą kartą atvykę į šią šalį.

Didžiuojuosi, kad dirbu su kaliniais ir imigrantais, o New Yorke neįprastis nei vienu, nei kitu, net jei paramos fondas abiem šioms grupėms ir bus kasdien drastiškai apkarpomas.

Vertė **Antanas Danielius**

Medinė Lietuvos architektūra. Palušės bažnyčia Ignalinos rajone.
V. Kapočiaus nuotr.

Lengvatos užsienio investuotojams

Nuo rugpjūčio 1 d. Lietuvos įmonės, kuriose užsienio investuotojų kapitalas yra pasiekęs 2 mln. dolerių, trejus metus nemokės pelno mokesčio. Kitus trejus metus tokia įmonė mokės 50% mažesnį pelno mokestį.

Šios mokesčių lengvatos neataikomos įmonėms, kurios verčiasi didmenine, mažmenine naftos produktų prekyba, jeigu jų pajamos iš prekybos šiais produktais sudaro daugiau kaip 30% realizacinių pajamų. Tokius Juridinių asmenų pelno mokesčio įstatymo ir Fizinių asmenų pajamų mokesčio laikinojo įstatymo pakeitimus priėmė Lietuvos Seimas.

Šis įstatymas galios įmonėms, kuriose užsienio kapitalo inves-

ticija iki šiol buvo mažesnė nei 2 mln. dolerių, o dabar padidės iki tokios sumos.

Statistikos departamento duomenimis, 1995 m. pabaigoje įmonių, kur užsienio kapitalo investicijos buvo mažesnės nei 2 mln. dolerių, buvo apie 20, tačiau per septynis šių metų mėnesius kai kuriose iš jų užsienio kapitalo jau padidėjo. Šiemet Lietuvoje pradėjo veikti 355 naujos užsienio kapitalo ir bendros įmonės su mažesniu kaip 2 mln. dol. užsienio kapitalu.

Užsienio investicijų įstatymas išplečia ir užsienio kapitalo kilmės sąvoką. Iki šiol ji sudarė tik toks kapitalas, kuriame nebuvo Lietuvos juridinių bei fizinių asmenų lėšų.

ELTA

GALCHUS & GORDON, advokatai, patarnauja sekančiuose teisiniuose reikaluose: nelaimingi atsitikimai, neklinojamas turtas, imigracija, DWI and all criminal. Virš 20 metų patirtis. Parūpinamas lietuvių k. vertėjas. Konsultacija nemokamai. Galchus & Gordon, 39-07 Bell Blvd., Bayside, NY 11361. Tel.: 718 229-2629.

JONAS V. STRIMAITIS, advokatas, patarnauja teisiniuose reikaluose. Advokatas kalba ir lietuviškai. 134 West St., Simsbury, CT 06070. Tel. 203 651-0261.

SHALINS FUNERAL HOME, Inc., 84-02 Jamaica Ave. (prie Forest P'way St.), Woodhaven, N.Y. 11421. Suteikia garbingas laido tuves. Koplyčios parūpinamos visose miesto dalyse. Tel. 296-2244.

BUYUS FUNERAL HOME. Mario Teixeira, Jr. laido tuvių direktorius, Newark office: 426 Lafayette St. (Cor. Wilson Ave.). Tel. 344-5172. Paruošiamos garbingos laido tuves. Modernios koplyčios, oras šaldomas. Daug vietos automobiliams pastatyti.

JUOZO ANDRIUŠIO Real Estate, namų pardavimas, visų rūšių apdraudimai, Income Tax pildymas. Istaiga veikia naujoji vietoje - OHLERT-RUGGIERE, Inc., 89-11 Jamaica Ave., Woodhaven, NY. Tel. 847-2323 (namų tel. 847-4477). Istaigoj kreipiantis paminėti, kad esate ar norite būti J. Andriušio klientais.

VYTAUTAS BELECKAS IR SŪNUS JONAS, sav. Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, NY 11227. Tel. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia Radžiūnas, sav. - 43-04 Junction Blvd., Corona, Queens, NY 11368. Tel. 779-5156.

LAISVĖS ŽIBURIO radijas girdimas sekmdieniais 9 val. ryto iš KDM stoties 1380 AM. Romas Kezys, 217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364. Tel. 718 229-9134 arba 718 428-4552. Fax 718 423-3979.

Lietuvos Krikščionišką DEMOKRATIJA ir jos spaudą paremkime dabar: pinigais, Unitrust, testamentais.

-Tax Exempt #36-2927289-

per:
Pope Leo XIII Literary Fund, Inc.
9050 Troy Avenue
Evergreen Park, IL, 60642
Fax/Tel. 708-636-9562 Klauskite informacijų

LIETUVIŠKO STILIAUS PAMINKLAI SUKURIAMI IR NEMOKAMAI PRISTATOMI Į VISAS KAPINES NEW YORK, NEW JERSEY IR CONNECTICUT VALSTIJOSE. ISTAIGA PRIE ŠV. JONO KAPINIŲ.

Kasolino MEMORIALS

66 - 86 80 ST. MIDDLE VILLAGE, QUEENS N.Y. 11379
PHONES (718) 326 - 1282; 326-3150
- TAI MŪSU VIENINTĖLE VIETA -
- GAUSI PARODŲ SALE -

KVEČAS JONAS 1933 + 1976

VYTIS KELIONIŲ IR TURIZMO AGENTŪRA

✂ **LĖKTUVAI**
✂ **LAIVAI (CRUISES)**
✂ **TRAUKINIAI (AMTRAK)**
✂ **AUTOBUSAI**
✂ **NUOMOJAMOS MAŠINOS**
✂ **VIEŠBUČIAI**
✂ **IDOMIŲ VIETŲ LANKYMAS**

GRUPINĖS KELIONĖS Į LIETUVĄ

MOKĖTI GALIMA VISOMIS KREDITO KORTĖLĖMIS
JOKIO EKSTRA MOKESČIO UŽ PATARNAVIMĄ
PILNAI APDRAUSTA IR AKREDITUOTA AGENTŪRA

VYTIS INTERNATIONAL TRAVEL SERVICE
40-24 235 Street, DOUGLSTON, N. Y. 11363
TEL.: 718 423 - 6161, 1 - 800 - 77 - VYTIS
FAX 718 423 - 3979

DARBININKASThe Lithuanian Weekly
Published by Franciscan Fathers341 HIGHLAND BLVD.
BROOKLYN, NY 11207Editorial Office 718-827-1352
Business Office 718-827-1351
FAX 718-827-2964Publication No. USPS 148-360
ISSN 0011-6637Periodicals postage paid at Brooklyn, NY, Post Office
Subscription per year \$30.00. Single copy \$1.00.
Published Weekly except 2nd and 3rd week in JulyPOSTMASTER: Send Address Change to:
DARBININKAS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207
— Redaguoja REDAKCINĖ KOMISIJA —**Ties šv. Kazimiero lopšiu ir karstu**

Šv. Kazimieras gimė 1458 m. spalio 3 d. Tada karalienė Elžbieta Krokuvoje sulaukė trečiojo kūdikio ir antrojo sūnaus. Karalius Kazimieras, Šventojo tėvas, tikrai prieš vienuoliką metų buvo įsėdęs į Lenkijos sostą, pasilikdamas ir toliau didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu. Jo valstybė buvo didelė, sienos plačios, pačios plačiausios visoje Lietuvos istorijoje.

Viršum tos didelės teritorijos laikinai dar sklendė ramybė. Sakytumei, ji buvo tam, kad būsimoji Lietuvos šventojo lopšys ramiai dar pasisuptų pačioje politinės galybės aukštumoje. Netrukus Lietuva žengs į atgalios kelia, trupės jos surinktos žemės ir siaurės sienos, susiglaus iki siauro Baltijos pamario. Tai ateis pamažu, bet nesulaikomai. Ir tose sunkiose dienose tikrąją atrama bus nebe fizinė jėga, o moralinis tvirtumas.

Kad tai būtų laiku suprasta, šv. Kazimieras gimė ir išaugo it šventa lėlija, it Apvaizdos pamokymas, kur reikia kreipti akis, kai jos aptems nuo didelių nelaimių. Šv. Kazimiero garbinimas praeityje rodo, kad lietuvių tauta tai buvo supratusi. Savo tautos šventąjį laikę užtarėju, globėju ir kovos simboliu su rusais, kurie į Lietuvą ir užnešė didžiulias nelaimes.

Rusai stačiaiškai nepakentė šv. Kazimiero garbinimo praeityje, rusai bolševikai negalėjo to pakeisti naujaisiais laikais. Jie pasikėsino į Vilniaus gražiąją katedrą ir Lietuvos šventojo koplyčią. Katedra ir koplyčia buvo kaip šventovės ir kaip meno paminklai, skirti Dievo garbei ir sujungti kaip žmogaus širdis, kuri gaivinasi malda ir gerisi menu. Šv. Kazimiero karstas buvo iškeltas, o katedra desakruota, paversta tikrai muziejumi. Menas atskirtas nuo Dievo.

Ką reiškia meno grožį atskirti nuo Dievo bei maldos arba religiją nuo kultūros? Tai reiškia netikinčio žmogaus pastangas atsiremti tikrai savo protu ir kūryba, tikrai žmogiškąja civilizacija, nesikreipiant nei į Dievą, nei į šventuosius. Tai bolševikinio žmogaus kelias, vedas į akligatvį ir statąs į pavojų visą žmoniją. Tačiau tasai klaidus kelias, kuris palaipsniui vis krypto iš Dievo įstatymų vagos, prasidėjo jau šv. Kazimiero laikais.

Viduramžiai jau baigėsi, kai šv. Kazimieras gimė ir gyveno. O tie laikai mokėjo jungti gyvenimą su tikėjimu, darbą su malda, šventovę su menu. Plyšys ėmė rasti vėliau, nusigrėžus nuo tų apšauktųjų "tamsiųjų laikų", nes buvo pasinėšta pasišviesti tikrai savo proto žiburiu. Humanistai, anie pirmieji "grynojo meno ir mokslo" gerbėjai, jau kalbėjo modernia kalba, kalba išpuiklusio žmogaus, kuris "išsilaisvinimo iš dogmų" vardu kreipė Europą į pavojingą klystkėlį. Vis daugiau pradėjo trauktis valstybė nuo Bažnyčios, mokslas nuo tikėjimo, menas nuo religinių šventovių, o žmonės nuo Dievo, kol ateita iki mūsų laikų - šėtoniškojo persekiojimo ne tikrai Bažnyčios ir tikėjimo, bet ir paties žmogaus.

Nereikia dėl to stebėtis, kad nebuvo pagerbta nė šv. Kazimiero šventovė. Jo karstą pajudino ir iškėlė ne kas kitas, kaip ranka nudiejęjusio žmogaus, to žmogaus, kuri, anot popiežiaus Pijaus XI, išaugino pati krikščioniškoji Europa, atsitolinusi nuo Dievo ir Jo šventųjų. Ir dėl to šventieji - mums šv. Kazimieras - šiandien yra Dievo žiburiu, rodančiu tikrąjį kelią šių laikų tamsybėse.

Bedievis išdrįso paniekinti šv. Kazimiero karstą, tačiau krikščioniškas pradas žmoguje stipresnis, o ir teisingumas turi triumfuoti - po beveik pusės amžiaus šv. Kazimieras grįžo į savo šventovę...

Užrašai iš pasmerktųjų namų

SAULIUS STOMA

5

Prisirinkęs drabužių, "šmutačnykas" toliau juos keičia arba parduoda. Tokių dalykų dažniausiai pasitaiko keliaujant etapais. Šiaip "šmutačnykai" didelio autoriteto neturi.

Visa tai nereiškia, kad ką nors kitam atidavęs kalinys tampa žemesnis. Silpnas "geras" žmogus nėra gerbiamas, tačiau nėra gerbiamas ir egoistas, kuris niekam nieko neatiduos. Gerbtinas yra tas davėjas, kuris tai daro savo iniciatyva, taigi - nuoširdžiai.

Jei kaimyninė kamera ne per dažnai ko nors prašo, visada stengiamasi duoti. Viso kalėjimo, žinoma, nesušelpsi, bet vargstantiems kaimynams padėti reikia. Aišku, maistu iš siuntinių kameroje dalijamasi. Tiesiog maisto atsargos būna bendros.

Ateina naujoji banga

Aš pats nemačiau, bet sako, kad po truputį atsiranda nauja mada valgyti grupelėmis. Ir kalėjime vyksta didžiulė turtinė diferenciacija. Jei keli save apginti galintys kaliniai yra gerai "šildomi" iš laisvės, tai yra gali gauti tai, ko širdis geidžia, o kiti beveik nieko neturi, pirmieji gali nusipresti valgyti atskirai.

Biznieriai ir grupuočių ar "šeimų" nariai ima su panieka žiūrėti į vadinamuosius "galiakus", kuriais laisvėje niekas nesirūpina. Tokie nauji vėjai nepatinka daug metų kalėjimuose praleidusiems seniesiems kaliniams. Jie čia išvelgia visuotinį naujų laikų sugedimą.

Naujieji vyrukai jiems sako: "Kokie jūs "vierchai", jei gudrūs tik sėdėt kalėjime. Mes gudrūs laisvėje. Jūsų autoritetas didėja nuo sėdėtų metų skaičiaus, o mūsų - nuo to, kiek ilgai mes nepasodinami. Mes stiprūs, nes turime pinigų išsipirkti, o jūs silpni, nes laisvėje neturite nieko".

Vieni "vierchai" nueina, ateina kiti. Ir jų garbės kodeksas tai pat kitas.

Į Pravieniškes prieš kelerius metus patekęs "Daškė", vienos Kauno "šeimos" ("daškinų") lyderis, surinko apie keturiasdešimt treniruotų jaunuolių ir, "sutvarkęs" visą "zoną", nuvertė senuosius "vierchus".

Krikščionių demokratų dienų Vilniuje metu (iš kairės): A. Vazbys, P. Katilius, K. Kryževičius, A. Šimėnas, J. Volungevičius.

Iš Lietuvos atvyksta dr. A. Šimėnas

Iš Lietuvos į Los Angeles atvyksta politikas, iš sovietų okupacijos išsivadavusios Lietuvos buvęs ekonomikos ministras dr. Albertas Šimėnas. Rugpjūčio 25 d., sekmadienį, po pamaldų šv. Kazimiero parapijos salėje jis susitiks su vietos lietuvių visuomene, painformuos apie politinę Lietuvos būklę ir su dalyviais padiskutuos artėjančių seimo rinkimų klausimus.

Dr. Šimėnas yra Lietuvos Krikščionių Demokratų partijos valdybos narys, autorius "Ekonomikos reforma Lietuvoje" studijos, kurią šiais metais išleido Konrado Adenauerio fondas.

Naujausi viešosios nuomonės tyrinėjimai rodo, kad Lietuvos Krikščionių Demokratų partija Lietuvoje yra labai populiaru ir rin-

kimuose gali laimėti jei ne pirmą, tai antrą vietą. Partijos pirmininku išrinktas Algirdas Saudargas, buvęs užsienio reikalų ministras.

Krikščionys demokratai ir konservatoriai į seimo rinkimus eina atskirais sąrašais, ir tai yra teisinga dešiniųjų politinė strategija. Jei kas dėl kokių nors priežasčių nenorės balsuoti už konservatorius, turi galimybę balsą atiduoti už Krikščionis demokratų. Mažosios, save dešiniosiomis vadinančios partijos (demokratai, tautininkai, liberalai, politiniai kaliniai ir tremtiniai) atskirais sąrašais į rinkimus eiti neturėtų, nes vargu ar galės įveikti 5% (ar net 4%) barjerą. Nesurinkę

rinkimų įstatyme numatyto balsų nuošimčio, pasitarnauja kariesiems.

Chicagoje, Los Angeles, New Yorke, Clevelande ir kai kuriose kitose Amerikos lietuvių bendruomenėse yra susiorganizavę branduoliai LKD partijai rinkimuose paremti. Los Angeles iniciatyvinę grupę sudaro J. Činga (šiuo metu Lietuvoje), dr. Z. Brinkis, J. Kojelis, J. Pupius, K. Šakys ir J. Valukonis. Reikia tikėti, kad visoje Amerikoje ilgainiui susikurs plačios apimties, demokratiškai besitvarkanti organizacija, kuri padės idėjiniams vienminčiams Lietuvoje į viešojo gyvenimo praktiką gražinti krikščioniškas normas.

J. K.

Mintys tarp stotelių

Vilimas Naureckas

Pokštėlėjo užsidarydamos traukinio vagono durys, kažką neaiškiai pranešė traukinio palydovas: sekanti stotelė - 34 Street. Lipsiu. Pabudau iš savo minčių, kurios sukosi, maišėsi ir lipo viena per kitą. Be jokios tvarkos, padrikai išplaukdavo vaizdai, klausimai. Norėjosi kažkokios konkrečios išvados, kuri vienu sakiniu viską paaikšintų ir sustatytų visus taškus ant "I". Nesisekė. Prisiminiau žiemą. Tik atvykus šaltą ir snieguotą sausį, Niujorke viskas atrodė svetima, neįprastai ir šiek tiek agresyvu. Taksai vairuotojas meistriškai vairuodamas užpustytomis gatvėmis, kurios gražiu metų laiku būna šešių juostų (buvo belikę pusantros), kraipėsi ir niūniavo skambančiais muzikai ir taktą. Tempiant lagaminus per šalia viešbučio riogščias pusnis, murmėjau šalia einančiai žmonai "Kažkas tikėjosi

atšilti Niujorke? Čia beveik Italijos platumas..." Atsako nebuvo.

Laikas bėgo, kiekviena diena stebino kai kuo nauju, tuo pačiu pratindama prie savo rit-

Aviacijos šventė Vilniaus aerouoste. Iš čia kiekvieną dieną pakyla lėktuvai į daugelį pasaulio šalių.

mo, naujos aplinkos. Nutirpo sniegas, žvarbus vėjas vis rečiau keldavo nemalonų "toli nuo tėvynės" jausmą. Jau nekreipiant dėmesio į besistaipančius su muzikos ausinėmis ar šiaip garsiai dainuojančius praeivius. Užtai prispaudęs kvėpavimą stebėjau

Nors šiuo metu Lietuvos įkalinimo įstaigose lyg ir padaryta nemažai šiuolaikiškų reformų (leista turėti savus drabužius, radijo imtuvus, televizorius), gyvenimo sąlygos tapo blogesnės nei buvo sovietų laikais. Tai buvo vieninga visų ilgą kalėjimo patirtį turėjusių mano pašnekovų nuomonė.

Patriotai ir politikai

Galbūt tai skambės keistai, bet vos ne visi su manimi kameroje sėdėję kaliniai - ir vilniečiai, ir kauniečiai - sakėsi Sausio 13-ąją buvę prie Parlamento ar kitose svarbiose vietose. Jau net ėmiau klausytis šitų pasakojimų šiek tiek skeptiškai, bet štai jau grįžęs namo vieno kauniečio pasakojimą patikrinau ir jis pasirodė nemelavęs. Jis teigė, kad yra patekęs į garsiąją nuotrauką šalia tanko, prispaudusio Loretą Asanavičiūtę. Ir tikrai, susiradęs knyga su šia nuotrauka, pamačiau pažįstamą veidą. Lygiai taip pat teisybė galėjo sakyti ir visi kiti.

Tiesa, ėmus kalbėti apie kažkur visai netoli sėdintį Mykolą Burokevičių, neapykantos taip pat nesijausdavau - vis dėlto nelaimės draugas. Nors kilo kalbos, kad M. Burokevičius Lukiškėse turi privilegijų: gali pats nueiti į biblioteką pasirinkti knygų.

Beje, bibliotekoje gerų knygų nedaug, daugiausia kaip tik ir tinka M. Burokevičiui bei jo draugams. Užsisakyti norimą taip pat negali, bibliotekininkė tau pati jas parenka.

Jau pirmosiomis dienomis, visai be mano iniciatyvos ir net beveik dar nieko nespėjęs papasakoti apie savo reikalus, "vierchu" buvau paskelbtas politiniu kaliniu. Matyt, man tiesiog nebuvo rasta kitos nišos kalėjimo hierarchijoje. Taip aš ir pasilikau šalia įprastos klasifikacijos, nebūdamas nei aukštesnis nei žemesnis už kurį nors kitą. Tiesiog buvo pripažinta, kad esu kitoks, ir tiek. Taigi visiems labai norėjosi pasikalbėti su manimi politinėmis temomis. Ir, atvirai šnekan, tie pokalbiai nebūdavo nuobodūs. Pasitaikė tokių "žstriakų", kurie, patekę į Seimą, tikrai "įtrintų" ten visus iki ašarų. Taip šitam pasmerktųjų pasauly žūsta politikos talentai. Ką jau ką, bet "paražniaką varinėti" - tuščiai kalbėti - čia galima išmokyti tobulai.

"Muchamora!" ir jų rūšys

Be dviejų griežtai priešiškų stovyklų - kalinių ir "mentų", kalėjime

(nukelta į 4 psl.)

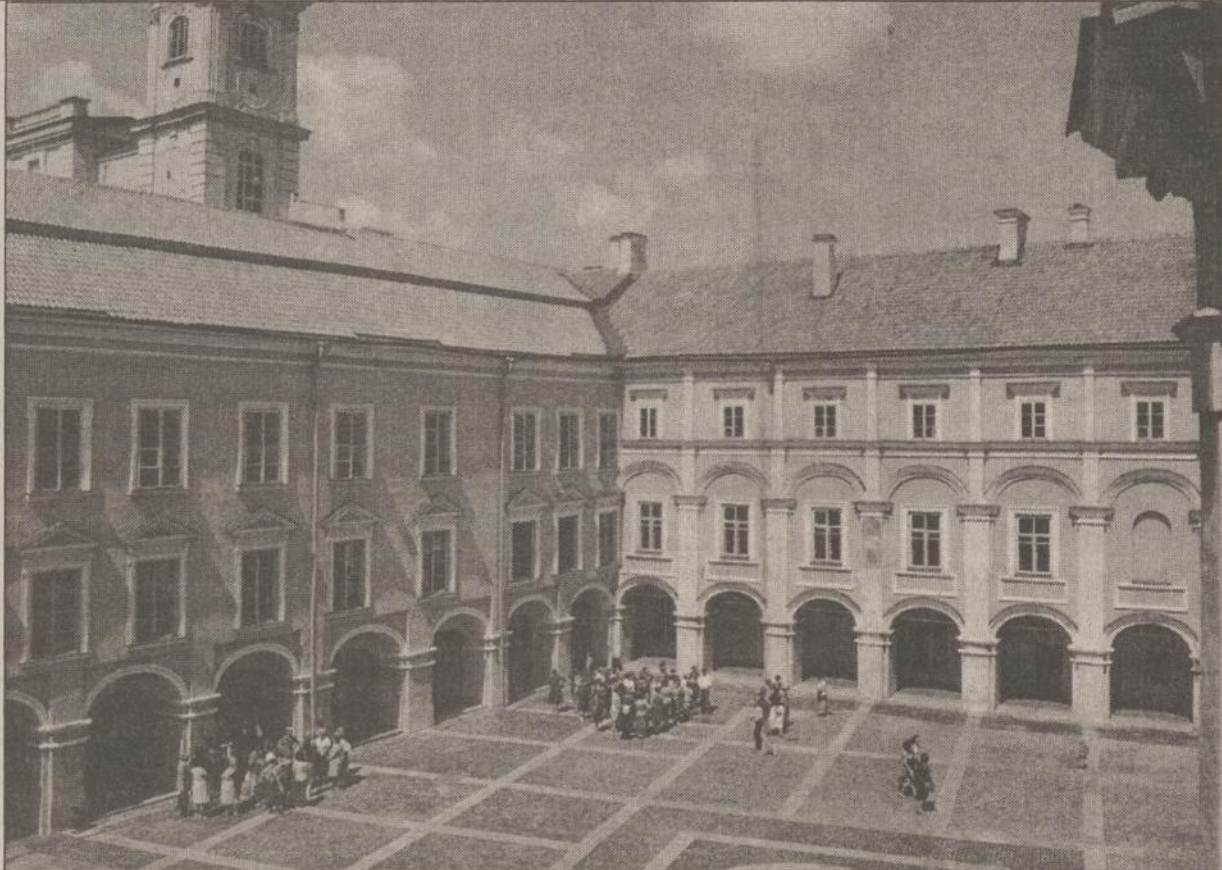
■ Dviejų Baltarusijos opozicijos vadovų - Zenon Pozniak ir Sergej Naumčik - prašymas suteikti politinį prieglobstį JAV išryškina žmogaus teisių trūkumus buvusioje SSSR teritorijoje. Baltarusija pateko į žmogaus teisių gynimo grupių akiratį po to, kai prezidentas Aleksandr Lukašenka atleido laikraščių redaktorių, sustabdė profsąjungų veiklą ir uždraudė demonstracijas derliaus nuėmimo metu. Apie 200 žmonių nuteisti trumpai kalėti už dalyvavimą protestuose prieš prorusišką politiką. Buvęs Baltarusijos užsienio reikalų ministras pareiškė, kad negalima nuslėpti, jog žmogaus teisės yra pažeidžiamos. Daromas spaudimas opozicijai, net parlamentas neturi galimybės naudotis televizija.

■ JAV tikrina, ar dešimtys milijonų dolerių, kurie pateko į šalį iš Šveicarijos po II pasaulinio karo, nėra nacių konfiskuoti žydų pinigai. JAV komercijos sekretoriaus pavaduotojas Stuart Eizenstat sakė, kad pinigai po karo pateko į JAV pagal susitarimą su Šveicarija. Jis sakė: "mes žinome, jog Šveicarijos vyriausybė 1946 m. pervedė JAV vyriausybei nemažą pinigų sumą, galimas dalykas, pagrobūt pinigų". Izraelio vadovai spaudžia Šveicarijos bankininkus, kad šie patikrintų, ar nėra senose sąskaitose tebe likusių žydų aukų pinigų.

■ Čekijoje įvykusiuose rinkimuose į parlamentą buvo išrinkta dešiniųjų valdžia, vadovaujama V. Klaus. Pranešama, jog "ne taip kaip Lenkijoje, Vengrijoje, Slovakijoje ir Lietuvoje buvo išrinkti komunistai".

■ Latvijoje išgaliojo kovos su korupcija įstatymas, pagal kurį šalies prezidentas, Seimo deputatai, vyriausybės nariai, valstybės tarnautojai ir teisėjai neturi teisės derinti savo darbo su privačia veikla.

■ Izraelio vyriausybė nusprendė panaikinti žydų gyvenviečių plėtimo draudimą, tuo sudarydama palankias sąlygas žydų naujakurių plėtimuisi arabų žemėse. Į gyvenvietes, kuriose įsikūrė 130,000 žydų, maždaug du milijonai palestiniečių žiūri kaip į pagrindinę kliūtį taikai.

Vilniaus universiteto Didysis kiemas.

M. Sakalauskio nuotr.

Lenkų kultūra prieškario Vilniuje

(Tėsinys, pradžia Nr. 31)

Tarpukaryje Stepono Batoro universitetas buvo svarbiausia ir reikšmingiausia Vilniaus kultūrinė įstaiga. Jo veiklą papildė ir kita mokslo įstaiga: Rytų Europos tyrimų institutas.

Čia vėl derėtų paminėti teatrą kaip didžią reikšmingą kultūros įstaigą. Nuo 1925 m. iki pat 1929-ųjų pabaigos Vilniuje veikė "Reduta" - teatras, institutas, skrajojantis teatras. Jau 1925 m. viena "Redutos" trupė su Žeromskio "Putpelike" gastroliavo Balstogėje, Brastuje, Luninece, Baronovičiuose, Volkovyske, Lydoje, Molodečne, o kita su Lenkų poezijos vakaro programa ir Žeromskio "Pelenų" fragmentais važinėjo po Vilniaus vaivadijos pietines vietas. Penkeri "Redutos" metai Vilniuje - tai didžiulis įnašas į miesto kultūros istoriją. 1931 m. teatrui ima vadovauti Aleksandras Zelwerowiczius, kuris čia pat pasikviečia į Vilnių puikią aukštosios teatro mokyklos auklėtinių ekipą, daugelis jos artistų artimiausiais metais tampa lenkų teatro garsenybėmis.

1924 m. susiburia Vilniaus radiofonas, kuriam ima vadovauti Witoldas Huleviczius. Vilniaus radijas dirba puikiai ir netrukus pripažįstamas geriausiu regioniniu radiofonu. Huleviczius įsteigė Lenkų literatų sąjungą ir jai ilgus metus pirmininkavo. Jis taip pat buvo literatūrinės dalies vadovas "Redutoje", redagavo "Tygodnik Wilenski", kartu su kitais organizavo Literatūros trečiadienius Konrado celėje. Huleviczius taip pat buvo vienas tų, kurie įsteigė meno klubą "Smorgonia", mok-

slininkų, artistų ir kultūros veikėjų pastoge. Jo dėka įsteigta Vilniaus meno draugijų taryba, koordinavusi literatų, dailininkų, muzikų, aktorių, etnografų ir bibliofilų veiklą. Su juo artimai bendradarbiavo Tadeusz Lopalewskis, o turtingas dvarininkas Ludwikas Chominskis savo spaustuveje "Lux" spausdino Vilniaus rašytojų kūrinius ir knygas apie Vilniaus kultūrą.

Svarbus įvykis buvo muziejinių suvažiavimas, suauktas 1934 m., ir tais pačiais metais Vilniaus meno draugijų iniciatyva surengtas suvažiavimas, kuriame susirinkę kultūros veikėjai iš keturių vaivadijų (Vilniaus, Naugarduko, Polesės ir Baltarusijos) priėmė pasiūlymą steigti Kultūros rūmų, koordinuojančius kultūros sąjungų provincijoje. Su iniciatoriais, užsibrėžusiais globoti kultūros veiklą mažuosiuose miesteliuose ir kaime, bendradarbiavo etnografinis profesorė Cezaria Baudouin de Courteney-Ehrenkreutz ir jos adjunktė Maria Znamierowska-Prüffer. Jie spietėsi Liaudies dirbinių mugės pastate.

Iš Vilnių veikusių kultūros įstaigų reikia dar paminėti Konservatoriją, kurioje profesorius Stanisławas Szpinalskis ir Tadeusz Szeligowski.

Iš visų meno bei kultūros organizacijų tarpukario dvidešimties Vilniuje, be Literatų sąjungos, svarbiausia vaidmenį suvaidino Vilniaus dailininkų draugija, įsikūrusi jau 1920 m. gegužės mėnesį. Svarbiausi jos iniciatoriai buvo Ludomiras

Slendzinskis ir Stanisławas Woznickis. L. Slendzinskis, iš garsios Vilniaus tapytojų dinastijos (Aleksandro vaikaitis, Wincento sūnus, garbiojo fotografo Czechowicziaus posūnis), buvo Draugijos ideologas ir pirmininkas visą laiką, kol ji gyvavo. Draugija, kurioje būrėsi gal 25, gal 30 narių, buvo nepaprastai veikli, surengė daug parodų Lenkijoje ir užsienyje. Joje labai energingai darbavosi Bronisławas Jamonttas, Kazimierz Kwiattkowski, Jerzys Hoppenas, Mykolas Rauba, Kazimiera Adamska-Raubienė, Edwardas Karniejus, Adamas Międzyblockis, o nuo 1926 m. - i Vilnių atvykęs Tymonas Niesiolowski. Su Draugija bendradarbiavo taip pat Paweł Wędrzicki, Janas Dąbrowskis ir Teodoras Bursze.

1921 m. Draugija ėmė leisti Woznickio redaguojamą mėnesinį, o paskui ketvirtinį žurnalą "Pol udnie", kuris po kiek laiko buvo perkeltas į Varšuvą. 1921 m. Draugija dar atidarė Piešimo mokyklą, kuri 1928 m. buvo perorganizuota į Dailių amatų mokyklą. Įvyko 21 Draugijos organizuota paroda. Draugijos nariai dalyvavo daugelyje parodų įvairiuose Lenkijos miestuose. Be to, Vilniaus dailininkai dalyvaudavo parodose, kurias kitose šalyse surengdavo Lenkų meno propagandos draugija. Parodos užklydo į visus didesnius Europos meno centrus, taip pat į Jungtines Valstijas, kur jas rengti padėjo Pittsburgho Carnegie institutas.

1930 m. būrelis Draugijos

ir dabar namuose televizorių įsijungiu tik išskirtiniais atvejais. Atsiradus televizoriams gerokai sumažėjo įvairių azartinių ir neazartinių žaidimų reikšmė. Nors mėgėjų palošti kompanijos retkarčiais susidaro.

Dažniausiai griebiamasi "kaulų" - tai yra domino. "Kaulais" galima žaisti ir labai paprastus, vaikiškus žaidimus ir gana sudėtingus, kurie pakeičia draudžiamas kortas. Nors ir kortas norint galima nesunkiai pasidaryti iš cigarečių pakelių.

Kalėjime pasitaiko tikrų azartinių ir kitokių žaidimų virtuozų. Todėl aš iš pat pradžių buvau draugiškai įspėtas niekada nepriimti pasiūlymo sulošti. Net ir tada, kai sakoma, kad žaidžiama bus iš nieko. Po kelių partijų, pakilus azartui, bus pasiūlyta nedidelė bausmė pralaimėjusiajam - pavyzdžiui, keli atsispaudimai. Iš pradžių galbūt laimėjęs, po to imsi pralaimėti, kils noras atsilošti ir, žiūrėk, jau esi skolingas kelis šimtus, o gal net ir tūkstantį atsispaudimų. Žinoma, atsispausti tiek kartų tikrai nepavyks. Tad bus pasiūlyta vienintelė išeitis - išsipirkti. Jei nedaug, gal užteks to, ką turi kameroje, - drabužių, dar ko nors. Tačiau gali tekti rašyti ir raštelius į laisvę. Kalėjimo taisyklės griežtos - nuo skolos čia neišsisuksi. Pasislėpti taip pat nėra kur - į plačiąją Rusiją ar Havajus iš čia pabėgti gana sunku.

Štai neseniai viena geros šeimos atžalėlė pasiuntė tėvams į namus laišką, kad, jei dar nori pamatyti jį gyvą, turi surinkti pusantro tūkstančio dolerių. Jis mat per daug pasitikėjo savo jėgomis. Pralošęs "kaulais" neįvykdė kiekį atsispaudimų, labai apsidžiaugė, kai beveik visą savo sąmoningą gyvenimą dalį už groty praleidęs varžovas nutarė jo pasigailėti ir leisti atsilošti šįkart jau inteligentišku žaidimu - šachmatais. Vyrukas buvo įsitikinęs, kad Lukiškėse šachmatais jam nėra lygiu. Tik prapylęs kelias partijas suprato patekęs į gudrius spąstus. Vietoj atsispaudimų pradėjo didėti praloštų dolerių skaičius.

Visi yra geri

Taip jau man sekėsi, kad, paskelbtas politiniu kaliniu, tapau lyg

narių - Marianas Kulesza Wacławas Dawidowski, Eugeniuszas Kazimirowskis ir Czesławas Wieruszas-Kowalskis sukūrė savo atskirą Vilniaus nepriklausomų dailininkų draugiją.

Vilnius, sklęstė užsklęstas tarp trijų valstybinių sienų, neturėjo perspektyvų plėtoti pramonę. Užtat jis tapo universiteto miestu, meno, kultūros ir intelektualaus gyvenimo židiniu. Koks nuostabus jame buvo visuotinis prisirišimas prie tradicijų, rūpinimasis intelektualaus gyvenimo plėtra!

Nepamiršamos yra 1927 m. dienos, kada įvyko Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslą vainikavimas. O kiek išgyvenimų patyrėme, kai po didžiojo potvynio gelbstint Vilniaus Baziliką, buvo surasti karalių kapai: karaliaus Aleksandro, Elžbietos ir Barboros Radvilaitės, taip pat likučiai urnos su karaliaus Vladislovo IV širdimi. Visi laukė, kada bus pastatytas Adomo Mickevičiaus

paminklas, suprojektuotas Henryko Kunos. Labai palankiai ir įdėmiai buvo stebimi mano pradėti Trakų pilies griuvėsių konservavimo darbai, kuriuos vykdė Janas Borowski, prižiūrimas Juliuszo Kloso. Greitai visi mane ėmė laikyti tikru vilniečiu, ypač po to, kai, labai nuoširdžiai padedant vaivadaui Władysławui Raczkiewiczui, buvusiuose Bazilijonų rūmuose pavyko, iškrausčius vieną priestatą, kuriame, vadinamojoje Konrado celėje, buvo kalinami Filomatai ir filaretai, jau 1929 m. spalį tas patalpas perduoti Literatų sąjungai.

Taigi 1919-1939 m. Vilnius liovėsi buvęs guberniška skylė. Jis vėl stovėjo šalia Krokuvos ir Varšuvos didmiesčių ir tęsė šlovingas Dviejų Tautų Respublikos tradicijas. Tasai dvidešimtmetis yra gražus ir vaisingas jo istorijos laikotarpis.

1988

Vertė Algimantas

Antanavičius

A. Kezys parodos "Pastatų fragmentai" atidaryme Vilniuje, Vartų galerijoje.

V. Kapočiaus nuotr.

Lietuviai apie "lietuvius" -

Lietuvoje ir Amerikoje

Kaip lietuviai tėvynėje žiūri į savo tautiečius Amerikoje ir jų vaikus? Ar jau pasibaigė krašto ir išeivijos lietuvių "medaus mėnuo"?

Vos pakilus geležinei uždangai, antropologijos profesorius Raimundas Vytenis Sidrys iš Amerikos nuskubėjo į Lietuvą ir ketverius metus išdėstė Kauno universitete. Chicagoje Amerikos Lietuvių Katalikų Federacijos anglų kalba leidžiamame išeivių dvi mėnesiniame žurnale "Observer" jis šią vasarą apžvelgia tautiečių tėvynėje požiūrius į Amerikos lietuvius.

Anot profesoriaus Sidrio, lietuvių istorinė patirtis juose išugdė

ypatingą jautrumą svetimųjų įtakoms, jų kišimuisi į Lietuvos reikalus. "Lietuvybė", "lietuviška dvasia", "dvasingumas" tampa pagrindinėmis jų tautinės tapatybės sąvokomis; jų patriotizmas ir nacionalizmas pradeda daryti panašus ir savotišką misticizmą. Imama net kalbėti apie "genetiškai užkoduotą tautinę atmintį".

Tai jautri ir sudėtinga problema, rašo Sidrys. Jis primena, kad beveik joksai Vakarų sociologas ar antropologas nepripažįsta, jog tokia "genetiškai užkoduota" tautinė atmintis iš viso egzistuoja - kultūrą ir kalbą žmonės turi įsivirti ir perduoti iš kartos į kartą. (nukelta į 7 psl.)

ir visų globojamas - man buvo viskas aiškinama, duodami patarimai ateičiai. Dažnai išgirdavau: "Žinai, čia esi geroje kompanijoje, todėl gali elgtis kaip tinkamas. Nėra ko baimintis, kad būsi ne taip suprastas. Tačiau nepamiršk, čia ne aukštuomenės kurortas - visokių pasitaiko. Todėl pakliuvęs į kitą kompaniją būk atsargus".

Ir tada dar pridurdavo visokių patarimų, kaip reikia elgtis, kad galėtum ramiai gyventi.

Įdomiausia, kad per visą laiką man teko pasėdėti su beveik keturiasdešimčia žmonių, kurie nuolat keitėsi. Tačiau visada išgirdavau tą patį: "Žinai, čia susidarė gera kompanija, bet..." Net ir "paddavim" bendraudamas su nuteistaisiais iki gyvos galvos išgirdavau kažką panašaus: "Žinai, čia aš turiu autoritetą. Jei ant tavęs kas pradės važiuoti (tai yra užkabinėti), perduok nuo manęs linkėjimus, ir to užteks".

Taigi susidariau vaizdą, kad visi save laiko padoriais žmonėmis. Tačiau aplinka yra sudėtinga, ir reikia prie jos taikytis. Šitokią nusiėkimą visada labai gerai parodydavo naujoko įėjimas į kamara. Kol apsispradavo, naujasis ateivis beveik visada stengdavosi atrodyti gerokai "kietesnis" nei po to. Pamatęs, kad šioje kameroje bendraujama daugmaž normaliai, jis atsipalaiduodavo ir atgaudavo, matyt, savo tikrąjį veidą. Net jo kalba dažnai pasikeisdavo.

Beje, labai dažnai apie kai kurias keistokas kalėjimo tradicijas net ir tie kaliniai, kurie šiaip jau stengdavosi prižiūrėti jų laikymąsi, atsiliepdavo su pašaipa. Kaip vienas tokių atvejų, man buvo paaiškintos bananų valgymo taisyklės. Žinoma, bananai nėra kasdienis kalinių maistas. Jų retkarčiais pasitaiko tik kam nors gavus siuntinį, bet tinkamą valgymo būdą žinoti reikia. Taigi bananas valgomas laužiant jį gabaliukais ir dedant juos į burną. Jokių būdų negalima apsižioti jo ir kasti, nes tada gali būti palaikytas pretendentu į "gaidžius".

"Pirties" įdomybės

Kalinių baimė, kad tave gali įtarti turint polinkį į homoseksualizmą, yra labai stipri.

(Bus daugiau)

Užrašai iš pasmerktųjų namų

(atkelta iš 3 psl.)

dar yra lyg ir pereinamasis sluoksnis, kurio nemėgsta ir vieni, ir kiti. Tai - "muchamorai", dirbantys visus pagalbinius darbus. "Balandiorai" dalija maistą, "kaptiorai", kaip sandėlininkai, išduoda kitus reikmenis. "Muchamorai" tvarko aplinką, dirba virtuvėje, valo užsikimšusius tualetus, taiso elektrą, plauna koridorius. Tai - nuteistieji, tačiau už savo darbą jie gauna lengvatų, o svarbiausia gali tikėtis į laisvę išeiti anksčiau. Be to, kalinius aptarnaujantys "muchamorai" pelnosi iš įvairiausių mainikavimų. Kiekviena kamera stengiasi "prisijaukinti" kuo daugiau "muchamorų". "Balandioras" jaukinamas, kad padidintų kamerai skirtą cukraus davinį, idėtų daugiau keptos žuvies. Vienus ne už dyką pamaltauojantys "muchamorai" būna priverstas nuskriausti kitus. Tad šis darbas toli gražu nėra ramus. Nepatikęs "muchamoras" būna baudžiamas. Čia jau galima prisigalvoti visko.

Maistas paduodamas per "karmuškę" - žemyn atsiveriantį langelį. Ant jo sudedami dubenėliai, "muchamoras" juos ima ir pripila košės. Prieš "muchamorui" ateinant, galima "fakelu" ar kaip kitaip dubenėlį įkaitinti - rankas tikrai nusvils. Jau žiauresnė bausmė - prijungti prie dubenėlio elektrą.

Vienoje areštinėje įsisiautėjęs jaunimėlis maistą vežiojančią moteriškę buvo pagriebė per langelį už rankos ir pririšė. Kadangi dėl to buvo neįmanoma atidaryti durų, prižiūrėtojai turėjo pusę dienos vesti derybas dėl įkaitės išlaisvinimo.

Skolas čia mokėti tenka

Pasilinksminimų kameroje sugalvojama įvairių - ne vien tyčiotis iš "muchamorų". Leidus atnešti iš namų portatyvinius televizorius, labai daug laiko praleidžiama žiūrint į šviečiantį ekraną. Kai kuriose kameroje jis beveik neišjungiamas nuo 7 valandos ryto iki pasibaigia visos programos.

Atvirai šnekant, pabuvis kalėjime, aš įgijau imunitetą telemanijai

KREPŠININKAI VĖL GRĮŽTA SU BRONZOS MEDALIAIS, NORS JUOS LAIMĖTI BUVO SUNKIAU NEGU BARSELONOJE

(atkelta iš 1 psl.)

Trenėris Donn Nelson: "Mes nepaprastai gerbiame australų komandą. Jos žaidėjai ypač gerai treniruoti, kiekvienas žino savo vaidmenį ir puikiai jį atlieka. Mums tai buvo sunkiausios rungtynės po susitikimų su "Svajonių komanda" ir Jugoslavija. Tiesa, australai neturi kas galėtų sustabdyti Sabonį, bet jeigu būtų įsibėgėję Heal ir Gaze, mes galėjome ir pralaimėti. Mūsų gynība šiandien padirbėjo ypač šauniai".

Šarūnas Marčiulionis: "Mes norėjome žaisti finale, bet ir ši pergalė labai svarbi mūsų šaliai. Sabas visada žaidžia fantastiškai, taip buvo ir per šias rungtynes. Laimingi, kad galėjome jam truputį padėti (juokiasi). Mums, Saboniui ir man, tai buvo paskutinės rungtynės Lietuvai. Užleidžiamė savo vietą jauniems vaikams. Manau, davėm gerą toną, ir jie iš mūsų pasimokė. Mes turime gerų jaunų gynėjų, manau, kad ir Žydrūnas Ilgauskas, kurio čia nėra, nutars žaisti Lietuvos rinktinėje. Šiemet jis buvo pašauktas į NBA ir nutarė dalyvauti naujokų stovykloje, mums buvo sunku suprasti, kodėl jis neatstovauja Lietuvai, juk būtų galėjęs truputį padėti. Čia buvo sunkiau negu Barselonoje".

Arvydas Sabonis: "Rungtynės laimėjau ne aš, o visa komanda. Australai po krepšiais rėmėsi fizine jėga. Bronzos medaliai - didelis laimėjimas Lietuvai. Mes laimingi. Mums tai buvo paskutinė olimpiada. Aš nežinau, kokia Lietuvos krepšinio ateitis. Mano darbas - žaisti".

Spaudos konferencijos dalyviai tą vakarą taip pat buvo gana kalbūs,

Vladas Garastas: "Parodėme, kad esame stabilūs komanda. Iš Barselonos žaidynių prizininkų tik JAV ir Lietuva išsilaikė tose pačiose pozicijose. Australijos komanda ne tik stipri, bet ir turi vieną pranašumą prieš JAV ir Europos komandas: Australijoje krepšinio sezonas tik prasideda, jie kupini jėgų. O JAV ir Europos komandų žaidėjai po sezono galėjo tik truputį atsikvėpti, yra išvarę, išsekę. Šiandien mes žaidėm gerą krepšinį. Žaidėme per Sabonį, kadangi aukščiausio australų žaidėjo ūgis tik 209 cm. Sabonį jie saugojo dviese ir trise. Bet jis sugebėdavo iš jų išsikutiti".

Rimas Kurtinaitis: "Seulo olimpiados auksas, kurį laimėjome su SSSR rinktinė, man brangus, nes auksas yra auksas. Bet bronzą

taip pat labai svarbi. Mes ją iškovojome Lietuvos žmonėms. Man čia buvo sunkiau negu Barselonoje. Gal todėl, kad ketveriais metais pasenau".

Artūras Karnišovas: "Sabonis labai gerai žaidė antrą kėlinį. Pirmąjį jis buvo suvaržytas".

Andrew Gaze: "Labai gaila, kad pralaimėjome. Lėmė didesnis lietuvių ūgis, ypač Sabonio".

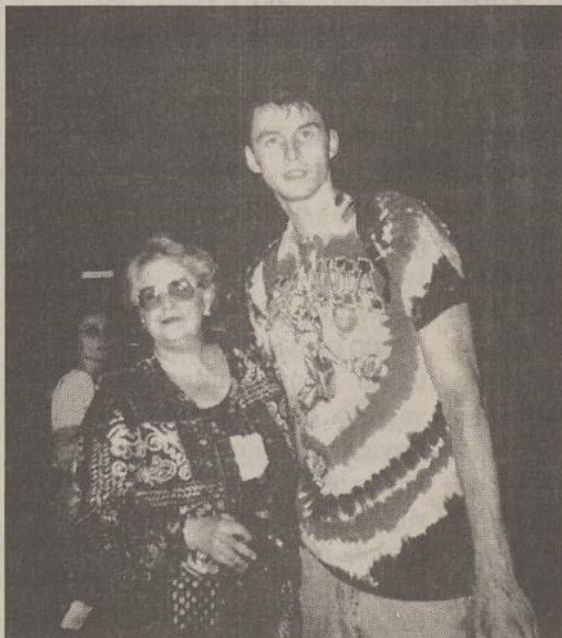
Mark Bradtk: "Sabonis pragarishkas žaidėjas, ar ne? Pirmą kėlinį jis įsiviedė du tritaškius, kurie pakreipė žaidimą ne mūsų pusėn. Jis nepaprastas. Bet negalima nevertinti ir kitų Lietuvos žaidėjų. Jie talentingi ir taip pat žaidė gerai".

Idomybės. Linksos ir nelinksos

Vladas Garastas padovanojo savo gėlių puokštę, kurią gavo kartu su medaliu. Parsinešiau ir viešbutį ir klausiu budėtojų: kokios čia gėlės sudėtos? "Oi, kaip gražu. Čia saulėgražos žiedas. Saulėgražos pas mus labai populiaros. Čia - lelija, čia - magnolijų lapai. Daugiau nežinau..." Ir policininkas nežinojo. Iš viso puokštėje - penkių rūšių žiedai ir tiek pat rūšių lapų. Idomybiausia, kad amerikiečiams dabar gėlių gėlė - saulėgraža. Jų žiedų dažnas atsineša į žaidynių atidarymo ir uždarymo iškilmes - kad būtų šventiškiau.

Ingrida Sabonienė iš Atlantos išskrido į Malagą "pasiimti vaikų". Į Lietuvą parvyks jau su jais. Arvydas parsikrenda namo kartu su komanda. Ingrida pasakojo, kad vyresnieji sūnūs dabar vaidina tėtį Saba: "Liūliuoja mažiuką, dainuoja jam, maitina".

Lietuvos krepšininkai po rungtynių su Argentina pradėjo bendrauti su Lietuvos žurnalistais pabrėžtinai santūriai. Rungtynių su australais dieną Arvydas Sabonis olimpiniam kaimelyje nesutiko atsakyti nė į vieną LTV žurnalistų klausimą. Tas pat pasikartojo po rungtynių su Australija. Kai per apdovanojimo ceremoniją vienas iš dviejų Lietuvos fotografų paprašė mūsų krepšininkų pasisukti, kad geresnė išieitų nuotrauka, buvo pasištas tolokai... Net tokie kalbūs vyrai kaip Kurtinaitis, Karnišovas, Marčiulionis pradėjo kalbėti puse lūpu. Tokie dalykėliai susiklostė, kai po rungtynių su Argentina akmenį į krepšininkų daržą imetė "Respublika", po to redakcijos skiltyje pridėjo "Lietuvos rytas", paskui -

Chicagos lietuvių visuomenės veikėja, kuri taip pat reiškiasi ir lietuviškoje spaudoje, Indrė Tījūnelienė, su Lietuvos krepšinio rinktinės vienu iš geresniųjų žaidėjų - Artūru Karnišovu po rungtynių su kroatais.

Ed. Šulaičio nuotr.

vėl "Respublika". Vienas geradaris mikliai paleido faksą į olimpinį kaimelį: skaitykit ir matykit, koks aš geras. Krepšininkai dėl tų rašinių mirtinai išsiėdė. Nors Vladas Garastas sakė, kad Atlantoje akredituoti Lietuvos žurnalistai "čia niekuo dėti", atsiliepė ir jiems. Tą naktį, kai krepšininkai olimpiniam kaimelyje šventė savo pergalę (ir galėjo būti jau netoli dainų), Lietuvos žurnalistai, po visų spaudos konferencijų laukdami autobuso, karčiai juokavo: ar grižę namo bronzos medalių laimėtojai nepareikalaus uždaryti visus laikraščius, radijus ir televizijas? "Nors žmoniškai pailsėtuome", - atsiduso kažkuris. Atlantoje žurnalistams trūko miego.

Žaidynių vėliava nuleista

Šuolininkė į aukštį Nele Žilinskienė per finalines varžybas peršoko 196 cm ir pakartojo savo pačios Lietuvos rekordą. Tiek pat peršoko dar trys šuolininkės, tad teko skaičiuoti bandymus. Kompiuteris nustatė: šešta - Vokietijos rumunė Alina Astafei, septinta - rusė Tatjana Motkova, aštunta - Žilinskienė, devinta - norvegė Hanne Hougland. Čempionės medalį laimėjo bulgarė Stefka Kostadinova. Jos rezultatas 205 cm - naujas olimpiadų rekordas. Ant sidabrinio garbės pakymo laiptelio užsuko 28 metų graikė Niki Bakogiani. Ji pagerino Graikijos rekordą iki 203 cm. Trečia - ukrainietė Inga Babakova (201 cm). Ketvirta -

italė Antonella Bevilacqua (199 cm).

Tuo pačiu metu vyko ieties metimo varžybos, kuriose JAV atstovavo Chicagos lietuvis Tomas Pukštys. Tomui nelabai sekėsi: 83,58 m, aštunta vieta. Jis tikėjosi aukštesnės.

Tik 3-4 sek. iki pirmojo šešetuko per dviratininkų plento lenktynes laikui pristigo Jolanta Polikevičiūtė. 3 sek. per 26,1 km lenktynes ją pralenkė ir šeštą vietą užėmė suomė Tea Vikstedt. Rasa Polikevičiūtė finišavo dvylikta.

Analogiškose, tik ilgesnėse (52,2 km) vyrų varžybose lietuviui kalnų nenuvertė: Artūras Kasputis - 21-as, Remigijus Lupeikis - 28-as.

Laisvųjų imtynių meistras Ričardas Pauliukonis (90 kg), kaip ir tikėjosi, pateko į dešimtuką, nors Europos čempionui Eldarui Kurtanidzei ir pralaimėjo. Kurtanidzei paskui laimėjo bronzos medalį. Pauliukonis - devintas.

Baidarininkai Vidas Kupčinskas ir Vaidas Mizeras 500 metrų dviviečių plaukimo finalą matė tik iš tolo. Pusfinalyje jie atplaukė aštunti, pralenkė tik argentiniečius. Ten pat, Lamiero ežere, sidabro medalį (vienintelį medalį) Latvijai per vienviečių kanojų lenktynes laimėjo Ivanas Klementjevas.

Amerikos Atėnuose varžėsi meninės gimnastikos mėgėjos ir profesionalės. Kristina Kliukevičiūtė baigė pasirodymą per kvalifikacines varžybas, kuriose ji buvo 37-a, paskutinė.

Sekmadienį 7 val., vos prašvitus, į maratono varžybų startą stojo 124 bėgikai. Buvo 23 laipsniai šilumos, oro drėgnumas 95%. Trylika bėgikų trasos nebaigė, tarp jų Česlovas Kundrotas ir Dainius Virbickas. Pavelas Fedorenka finišavo 70-as.

Moterų krepšinio čempionės paaiškėjo prieš pat žaidynių uždarymo ceremoniją. Finalinei JAV ir Brazilijos dvikovai teisėjavo Romualdas Brazauskas.

Žaidynių vėliava buvo nuleista 22:32 val. Žaidynių aukuras užgeso 22:50 val. Sudie, Atlanta! Sveikas, Sydney!

žodžiu, palinkėdavome vienas kitam sėkmės. Šiaip jau, lietuvių šiose geografinėse platumose nekvepėjo, bet tai atrodė natūralu. Norvegijos kalnų grožis užgoždavo mintis apie tėviškę ir tik nuskriejusi tėvams atvirutė jungdavo su Lietuva.

Dabar aš čia - Jungtinėse Amerikos Valstijose, Niujorke. Skamba išdidžiai. Nesitiki, kad išlipu metro stotelėje "34 Street" ir persėdu į traukinį N, kuris parveš mane namo. Ne į Lietuvą. Tik iki nedidelio ir jaukus buto Astorijoje. Atsisėdęs į neskubantį N atsipūčiau - stotelės vis dėlto neparavažiavau. O jau buvo ne syki, kad prabusdavau iš savo minčių tik pamatęs pro langą užrašą "Rockefeller Center". Matyt, Niujorkas užburia ir keičia dvasinę būseną. Taigi, galiu vėl mąstyti.

Ir vis dėlto - kokia ta lietuviybė čia ir kuo ji skiriasi nuo Lietuvoje esančios? Gyvenimo Niujorke metu paveikslas turėjo ryškėti.

Pirmą supratimą apie lietuvių gyvenimą Amerikoje davė laikraščiai. Pirmas išpūdis - čionykščiai lietuviai skiriasi į dvi grupes: pasyvūs ir aktyvūs (laikraščiai juos vadina profesionalais). Aktyvieji stengiasi organizuoti šventes, susitikimus ir sporto renginius. Pasyvieji apsiriboja

tik stebėjimu iš šalies, dažnai gyvena užsidarę savo asmeninio gyvenimo rėmuose. Be abejo, ne kiekvienas aktyviai veiklai turi galimybes ir laiko. Kiekvieno skirtingas likimas. Lietuviškų bažnyčių, Kultūros židinio, spaudos ir radijo buvimas liudija, kad lietuviybė išsaugota. Išsaugota entuziastų dėka, kuriems lietuviybės idėjos šventos. Belieka palinkėti, kad ateinančios kartos ir naujai atvykstantieji sugebėtų pratęsti šias tradicijas. Galimas dalykas, kad su laiku pasikeis šios įprastinės bendravimo formos - jos išsiplės, atsiras daugiau ir įvairesnės spaudos, galbūt TV programos. Berods, Čikagos lietuvių bendruomenė jau pradėjo lietuviškų TV laidų rodymą.

Vėliau sužinojau, kad yra "Laisvės žiburys"! Po kiek laiko atėjo sekmadienis ir išgirdome ramia, mieliausia lietuvišką šneką. Jausmas buvo nepakartojamas - juk šitą 1380 KHz bangą girdi visas Niujorkas! Nuo to darėsi lyg ir šilčiau, nors supratau, kad čia tik mano asmeninės emocijos. Dabar esu pastovus šios laidos klausytojas, pripratęs prie vedančiojo Romo Kezio kalbos, mielai išklausau tradicinį maršą. Iš tiesų - radijas tai puikus dalykas. Ypač jei jis lietuviškas. Lietuviškus laikraščius ir radiją jungia bendra idėja, manau, ir bendra draugystė. Bet vieno dalyko ir viename, ir kitame trūksta - nėra vietos jaunimui. Nė vieno straipsnio, nė vienos laidos jaunimui. Nė žodžio apie populiarąją muziką (amerikietišką arba lietuvišką), nė žodžio apie meilę (jaunimui juk tas taip svarbu!), nė žodžio apie automobilius, idomias ir juokingas istorijas. Tai ne priekaištas, tai tiesiog mano asmeninis pastebėjimas. Kam teko klausytis radijo arba skaityti kaimynų lenktų, rusų, gyvenančių tame pačiame Niujorke, laikraščių, turbūt pastebėjote, kad ten viskas kitaip. Laikraščiai pilni idomių interviu su įžymiais muzikantais, sportininkais. Kiekvienas laikraštis sprendžia aišią gyvenimišką problemą - meilės ir ištikimybės, gyvenimo ir mirties ir pan. Tai domina jaunus žmones - skatina turėti ryši su gimta kalba, daina, gyvenimo būdu. Kodėl gi lietuviams nepraskleidus truputį konservatyvumo skardus?

Štai su tokiomis mintimis ir pastebėjimais, Niujorkas pradėjo man įgauti konkrečias formas, perpratau margą didmiesčio gyvenimą. Kažkur šalia tekančios lietuviškas gyvenimas, kurio pulsą netiesiogiai jaučiau, puikiai sutapo su skubančiais didmiesčio gatvėmis baltaodžiais, tamsiaodžiais ir kitais. Paveikslas įgavo spalvas, atsirado lyg ir rėmai, kuriuose tilpo išpūdziai.

Pamenu draugų patarimus išvykstant į Ameriką. Vieni tvirtino, kad geriau su vietiniais lietuviams nesusidėti - ypač su naujos bangos ateiviais. Sakė, apipešios ir plika paleis. Nepatarė susidėti su rusais. Tie, sako, iš saviškių kraujo ir prakaito kapitalą spaudžia, ką apie kitus bekalbėti. Kiti draugai, pabuvę Amerikoje, tvirtino: nesistenk per daug lįsti išeivijai į dūšią. Nemėgsta jie šito. Nesitikėk glamonių ir dėmesio. Jie ten (Amerikoje) gyvena savo problemomis. Išvažiavimo karštiligė ir kelioninė nuotaika tada neleido iki galo išklausti visų patarimų ir pastabų. Galiu tik pasakyti, kad per neilgą buvimą laiką Niujorke blogų kontaktų patirti neteko. Priešingai - keletas kontaktų su lietuviams buvo labai malonūs. Ir ačiū Dievui.

Vienas atvejis vis dėlto sujaukė nejuokais. Tai buvo Lietuvos spaudoje išspausdinti ir išeivijos laikraštyje perspausdinti vieno garbaus Amerikos lietuvių išpūdziai apie Lietuvą. Paaukojęs amerikietiška pensija, doras

(nukelta į 6 psl.)

- Adelaidėje gyvenanti **Lidija Šimkutė** Australijai skirtoje ABC radijo programoje birželio 6 d. skaitė savo eilėraščius lietuviškai ir jų vertimus anglų kalba.

- Išeivijos **dailininko Ado Ifo Valeškos** 1974 m. sukurtas dviejų metrų aukščio ir beveik metro pločio vitražas "Lietuvės tremtinės Sibire" papuošė Kauno apskrities viešąją biblioteką. Šiam vitražui jis buvo panaudojęs spaudoje paskelbtą dviejų mišką Sibire kertančių moterų nuotrauką.

- **Sydney teatro bendrovė** (STC) Australijoje šiemetinių sezoną pradėjo Davido Edgaro veikalu "Pentecost" ("Sekminės"). Ji Sydney teatre "Wharf I" pastatė režisierius Rodney Fisher. Vieną pagrindinių vaidmenų atliko pagarsėjęs lietuvis aktorius Helmutas Bakaitis, 1965 m. baigęs dramų studiją NIDA (National Institute of Drama Arts). Jis yra aktorius ir režisierius, pastatęs daug veikalu bei atlikęs pagrindinių vaidmenų Australijos teatruose.

- **Petras Stravinskas**, diplomuotas teisininkas, gyvenęs Chicagoje, IL, mirė liepos 22 d., sulaukęs 89 m. amžiaus. Anksčiau yra bendradarbiavęs ir "Darbininke".

- **Prel. dr. Juozas Prunskis**, iš Lemont, IL, krikščioniškos veiklos ir spaudos globėjas, ateitininkiškam jaunimui Lietuvoje paaukojo \$3,000.

- **Akademinio Skautų Sąjūdžio studijų dienos** spalio 4-6 d. vyks Resurrection Center, Woodstock, IL. Numatoma akademinė programa.

- **Margaret Petkavage**, Selsių Kazimieriečių vadovybės narė, neseniai iš Lietuvos sugrįžusį Chicago, pranešė, kad netrukus, bendromis jėgomis su Pažaislio vienuolėmis kazimierietėmis, anglų ir vokiečių kalbomis bus išleisti leidiniai apie neseniai restauruotą Pažaislio vienuolyną bei jo istoriją.

- **Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje Chicagoje** iki rugpjūčio 30 d. veiks Valterio Tomalio spalvotų fotografijų paroda. Nuotraukose - Kryžių kalnas prie Meškiškių, Šiaulių rajone, ir Raganų kalnas Kuršių Nerijoje. Kryžių kalnas yra plačiai žinomas ne tik Lietuvoje, bet ir toli už jos ribų, ypač po popiežiaus Jono Pauliaus II apsilankymo. Dabar kalno papėdėje pastatyta medinė koplyčia, kurioje popiežius laikė Mišias. Mažiau žinomas yra Raganų kalnas Kuršių Nerijoje. Mat juo vadina mos pušimis apaugusios smėlio kopos, nuo kurių matosi Baltijos jūra. Tarp pušų yra išdėstytos Lietuvos tautodailininkų sukurtos medinės pasakų veikėjų skulptūros, tarp kurių yra ir raganų, šioms kopoms atnešusių Raganų kalno pavadinimą.

- **Dr. Vėjas Liulevičius** Ateitininkų studijų dienos, Dainavoje, š. m. rugpjūčio 31 d. skaitys paskaitą "Vokiečių karinė utopija Lietuvoje Pirmajame pasauliniame kare". Tą pačią dieną dr. Vainis Aleksa kalbės apie šiuolaikinę lietuvių poeziją.

- **Š. m. rugšėjo 3-6 d.** New Yorke lankysis Lietuvos Krikščionių demokratų partijos valdybos narys Albertas Šimėnas.

Sparčiai vakarėjančiam Vilniuje atidarytas dar vienas McDonald restoranas. Nuotraukoje restorano darbuotojai ir McDonald generalinis direktorius Lietuvoje Kevan Murphy.

V. Kapočiaus nuotr.

Mintys tarp stotelių

(atkelta iš 3 psl.)

skambėjo lietuviška konsulato darbuotojų šneka, vakare laukė malonus paskaitymas. Žvalgiausi į milžiniškus betono ir stiklo monstrus ir galvojau - nejaugi čia esama lietuvių?

Nežinau, kada prasidėjo nostalgia. Keli metai gyvenimo su šeima Europos šalyse nebuvo sukėlę primygtinio jausmo -

Tėvynės ilgesio, noro matyti lietuvi, girdėti gimtą kalbą. Geležinė uždanga į pasaulį buvo ką tik atverta - visas buvo be galo įdomu. Nuostabūs Prancūzijos vaizdai keitėsi su Danijos, Švedijos aukšto pragyvenimo lygio išpūdziais; stebino idealiai išblizginti naujutėliai Volvo, Mercedes, Opel, kurie be galo ti-

ko prie labai švarių gatvių, ryškių ir tvarkingų kaip atvirutėje privačių namų. Tenykščiai žmonės atrodė niekada nematę vargo, purvo. Jie elgiasi ir kalba kažkaip keistai ramiai, su savo vertės pajutimu. Atrodo tolimi ir nepasiekiami. Kai kada sutikdavau lietuvi. Dažniausiai tai būdavo pravažiuojantis turistai arba keliaujantis biznio reikais. Persimesdavome vienu kitu

Škaičiuotojai rašo "Darbininkui"

Mielieji,

Nesitikėjau jums rašyti atostogų metu, bet po apsilankymo Gedinimo pilyje negaliu susilaikyti. Gal tikriems užsieniečiams taip nebūtų, bet man, gimusiam, užaugusiam ir didžiąją gyvenimo dalį praleidusiam Vilniuje, pasidarė ir graudu, ir koku nuo šitokio kičo, kuris vadinamas "restauracija". Išvaizduokit pilies sales, išsklotos parketu, kai kur keraminėmis plytelėmis, kai kur net sienos nutinkuotos. Iš buvusių senų ginklų ir kitų eksponatų nė vieno nebeliko. Vietoj jų - "liaudies menininkų" kūryba, t. y. šviežiai nukaltos alebardos su baltutėliais mediniais kotais. Net sunkias senoviškas patrankas kažkur pradangino (gal pardavė į metalo laužą?). Trūksta tiksliai kilimų su gūbėmis iš Kalvarijų turgaus bei pliušinių baldų.

Ar tiksliai nesiruošia koks nors apsukrus "liaudies tarnas" tos vargšės pilies privatizuoti ir atidaryti restorano? O gal jau Dekandizė arba Konopliovas valdo tą pilį? Kitaip nepaaiškinsi, kodėl

visos kultūrą saugančios inspekcijos, tarnybos ir pati Kultūros ministerija leidžia tokį paminklo darymą.

Šiandien važiuosiu pasižiūrėti į Trakų pilį, gal ir ten tas pats darosi?

Dr. Saulius Kačiulis

Mintys tarp stotelių

(atkelta iš 5 psl.)

išeivijos lietuvius keletą metų dirbo aukštoje ministerijos sekretoriaus pareigose. Žmogų lietuviškas gyvenimas tiek sumaitojo, dviasdešimčiai apiplėšė, kad beliko tik pikta dejonė ir (tai man pasirodė baisiausia) pasiūlymas niekam neikišti nosies į Lietuvą. Kas kaltas? Esu ištikinės - kalti intrigantai valdininkai Lietuvoje, kurie idealistiškai nusiteikusi nejauno amžiaus vyrą išvedė iš kantybės. Aš juos gerai pameriu - kostiumuotus, retai besišypsančius, su viską tiriančiu žvilgsniu, kuris tuoj pat atbunka, kaip pajunta, kad ne tu jam, o jis tau paslauga (tegu ir pagal įstatymą) turi padaryti. Jokių paslaugų! sako jo pavyza - aš ponas, o tu prašantis. Ir tuo viskas pasakytas. Toks gyvenimas man gerai pažįstamas. Dar daugiau - mes prie jo pripratę. Kaip prie kupros. Bet kad pasakyti - nevažiuokit į Lietuvą! Kas suteikė teisę "amerikonui" taip pasakyti. Lietuva - tai ne vien ministerijos, valdybos. O tie Utenos, Ukmergės, Alytaus, Telšių ir kiti žmonės, kurie visą sunkumą tempia? Tai ne jie įstatymus leidžia, po užsienius komandiruotėn važinėja. Jie - tai tie, kurie "srebia" valdžios padarytas klaidas. Beliktų užtrenkti duris ir pasakyti: "Atleiskit ponai, bet skęstančiųjų gelbėjimas yra jų pačių reikalas".

Padovanokite "Darbininko" prenumeratą savo pažįstamiems bei draugams švenčių proga! **Prenumeratą vieniems metams - tik \$30.**

Sportininkai V. Ūsas ir A. Varanauškas nušoko su parašiutais laikydami didžiausią pasaulyje Lietuvos vėliavą - 210 kvadratinį metrų. Tai naujas Gineso rekordas.
V. Kapočiaus nuotr.

daugiau išeivių nepamirš lietuvių kalbos, tuo pačiu ir kultūros.

Kita vertus, lietuviška šneka ir papročiai smarkiai kenčia ir pačioje Lietuvoje. Siaubas ima, girdint tūlo lietuviško šneka, kurioje prikašioti svetimų žodžių: chebra (būrys), na šarom (staiga) ir t. t. O kur dar aštresni posakiai... Papročiai gi kai kada iš viso piratų antpuolius primena. Paskaitykit Lietuvos kriminalinę kroniką. Neužmigsit. Trumpai tariant, už kalbos ir kultūros išlaikymą reikia gerai pakovoti

abiejose Atlanto pusėse.

Bemąstant traukinys, įlėkęs į tamsų tunelį, sukėlė griausmingą dundėjimą. Gyvenimas iš tiesų panašus į traukinį. Užimi jame savo vietą ir judi į priekį. Į namus. Į tikruosius namus.

Prisiminiau "Darbininko" laikraštyje išspausdintą idomų apsakymą - "Marių dovana". Labai talentingai perteiktas išskirtos tautos paveikslas. Jie ir mes. Arba atvirkščiai. Tik reikia susitarti, kurie iš mūsų - Jie, o kurie - Mes.

(nukelta į 7 psl.)

LIETUVA - BALTIJOS GRAŽUOLĖ

Pigiausios skrydžių kainos!

Pigiausios kainos viešbučiuose:

LIETUVA, ŠARŪNAS, VILLON ir kt.

Dar pamatysite Kopenhagą, Helsinkį, Vieną, Varšuvą

Dėl skrydžių - prašykite ERIKĄ

Dėl kelionių po Lietuvą ir Europą - prašykite ROBERTĄ

Visi klauskite apie papigintas HERITAGE

TOURS. Nuo 8 iki 15 dienų. \$1175 ir daugiau

UNIONTOURS

245 Fifth Avenue
New York, NY 10016

Tel. (212) 683-9500, 800-451-9511

FAX: (212) 683-9511

ASTAnet: <http://www.astanet.com/get?uniontrs>

PASINAUDOKITE PAPIGINTOMIS KAINOMIS

**rudenį ir žiemą, skrisdami į
Vilnių ir Rygą!**

**Mes taip pat siūlome patogius skrydžius ir keliones
laivu į Karibų salas, Australiją, Aziją ir Europą.**

Dėl daugiau informacijų skambinti:

AIREX TRAVEL AGENCY

382 Broad Ave.

Leonia, NJ 07605

(201) 944-1273 (800) 955-7370 (201) 947-2189

VILTIS

(HOPE)

LITHUANIAN RELIEF PARCEL SERVICE, Inc.
368 West Broadway, Boston, MA 02127
TEL.: (617) 269-4455

TIESIOGINIAI SIUNTINIAI IŠ BOSTONO Į LIETUVĄ

RUGSĖJO mėn. siuntinius paimsime šiose vietovėse:

WORCESTER, MA
CAPE CODD, MA
BROCKTON, MA
LOWELL, MA
LAWRENCE, MA
NASHUA, NH
WATERBURY, CT
HARTFORD, CT
NEW YORK, NY
GARDNER, MA
KENNEBUNKPORT, ME
PUTNAM, CT
PROVIDENCE, RI
ALBANY, NY
BINGHAMPTON, NY
FRACKVILLE, PA
SCRANTON, PA
NORWOOD, MA
BRIDGEPORT, CT
NEW YORK, NY
PHILADELPHIA, PA
BALTIMORE, MD
WASHINGTON, DC

rugsėjo 7 SAT
rugsėjo 11 WED
rugsėjo 12 THU
rugsėjo 13 FRI
rugsėjo 13 FRI
rugsėjo 13 FRI
rugsėjo 14 SAT
rugsėjo 14 SAT
rugsėjo 15 SUN
rugsėjo 16 MON
rugsėjo 17 TUES
rugsėjo 19 THU
rugsėjo 19 THU
rugsėjo 20 FRI
rugsėjo 21 SAT
rugsėjo 21 SAT
rugsėjo 21 SAT
rugsėjo 23 MON
rugsėjo 27 FRI
rugsėjo 28 SAT
rugsėjo 28 SAT
rugsėjo 28 SAT
rugsėjo 29 SUN

11:00 - 2:00 v. p.p.
4:00 - 5:30 v. p.p.
4:00 - 6:00 v. v.
12:00 - 1:00 v. p.p.
2:00 - 3:00 val. p.p.
4:00 - 5:00 v. p.p.
9:30 - 11:00 v. ryto
12:00 - 2:00 v. p.p.
2:00 - 5:00 p. p.
4:00 - 6:00 v. p.p.
12:00 - 1:00 v. p.p.
12:00 - 1:30 v. p.p.
4:00 - 5:30 v. p.p.
7:00 - 8:00 v. vak.
9:00 - 10:00 v. ryto
3:00 - 5:00 v. p.p.
12:00 - 1:30 v. pp.
5:30 - 6:30 v. v.
12:00 - 1:00 v. p.p.
12:00 - 2:00 v. p.p.
12:00 - 1:30 val. p.p.
6:00 - 7:00 v. v.
1:30 - 4:00 v. p.p.

VILTIS - LIETUVIŠKA SODYBA
368 WEST BROADWAY, BOSTON, MA 02127
(617) 269-4455

**DEXTER PARK
PHARMACY**
Wm. Anastasi, B. S.
77-01 JAMAICA AVENUE
(Cor. 77th Street)
Woodhaven, N. Y. 11421
WE DELIVER
Tel.: 296 - 4130

ECONOMY AIRFARES TO VILNIUS

New York-Vilnius-New York \$640 r.t.

One way to Vilnius \$420

FREGATA TRAVEL
250 West 57th Street, 1211
New York, NY 10107
Tel.: (212) 541-5707

MES SIŪLOME PIGIAUSIAS KELIONES Į VILNIŲ IŠ BET KOKIOS VIETOVĖS AMERIKOJE AR KANADOJE

Ferrante Travel Center

135 Broad Ave., Palisades Park, NJ 07650

(800) 654-2432

(201) 592-8780

Mintys tarp stotelių

(atkelta iš 6 psl.)

Vieni išliejo daug prakaito, kol įsikūrė svetimoje šalyje, netekę tėvų, giminių, tačiau išsaugoję lietuviybę. Kiti - liejantys prakaitą savo šalyje, bet vis per nągus daužomi buvo, o ir dabar ne ką geriau gyvenantys. Vieniems buvo lengviau, nes pabėgo nuo teroro, bet už tai prarado tėvynę. Kitiems, galbūt, buvo lengviau - liko tėvynėje, bet teroro grėsmė lydėjo visą gyvenimą. Jokiomis svarstyklėmis negalima pasverti, kuriems lengviau arba sunkiau. O ir sverti nereikia. Esame viena tauta su sudėtingu likimu. Ir tai turėtų vienyti. Minėto apsakymo gale buvo paminėti giminaičiai, be jokių ceremonijų skubantys į Ameriką. Yra tokių ir bus. Bet pavojus slypi kitur - šitokie atvykėliai atstovauja Lietuvą. Kuria jos imidžą. Toli gražu ne geriausia. Lietuva, kur daug darbščių, dorų, dažniausiai neturtingų žmonių, atstovauja kaip pilkas biurokratas, keliaujantis už valdiškus pinigus, arba paklaikęs nuo noro pralobti duone liautojas (šis išsireiškimas iš čionykštės spaudos).

Tragedija slypi tame, kad vietose to, kad suartinus, sutvirtinus tautą, į jos kūną įkalamas pleištas.

Tūlas Andrius iš Alytaus, kurį sutikau važiuodamas Bruklino traukiniu, man pareiškė baisesnės tautos kaip lietuvių nesąmątes. Kai aš jį išklausinėjau, kodėl jis taip galvoja, jis paaiškino - kaip nemandagiai jį priėmė vietiniai lietuviai, kaip nenorėjo padėti susirasti darbo. Bet Andrius užmiršo kitką: jis nemokėjo kalbėti angliškai, jo buvimas Niujorke yra nelegalus, niekas čia jo nelaukė, ir žmogus, į kurį jis kreipėsi, jau buvo nuvargintas panašiu nuotykių ieškotojų. Būti lietuviu tai dar nereikia leisti save apipiešti iki paskutinio siūlo. Be to, reikėtų vadovautis visiems patarle: nekalbėk apie save (savo tautą) blogai, tą už save padarys kiti. Pasakys blogai (galbūt) apie lietuvių rusas arba išdidžiai, su panieka gali pašiepti lenkas. Paėmę įtakimą amerikonišką žurnalą perskaitysime žinutę, kad Lietuva toli atsiliko nuo Estijos ir yra viena-

Lietuviai apie "lietuvius" -

Lietuvoje ir Amerikoje

(atkelta iš 4 psl.)

Mėginant aptarti krašto ir Amerikos lietuvių santykius, iškyla ir kitų problemų. Lietuvoje yra išgalejusi mandagi (ar atsargi) tradicija trumpalaikiams svečiams sakyti tai, ką jie nori išgirsti - ir nebūtinai vietinių žmonių nuomonę. Į tai autoriaus dėmesį atkreipė Lietuvoje viešėjęs japonų profesorius, kuris paaiškino, jog toksai elgesys laikomas priimtiniu ir Japonijoje; jis išvardino ir daugiau panašumų tarp japonų ir lietuvių kultūrų.

me lygyje su Moldova - oi, kaip pasidarys liūdna. Tačiau neverta vanoti sau šonus minint kažkieno išgalvotą "blogą" lietuvių charakterį. Esame kantri, darbšti tauta. Patikėkim patys savimi. Pamilkim save kaip savo artimą. Ir atvirkščiai.

Na vėl - truktelėjęs savo ilgą liemenį, traukinys pajudėjo. Ne užilgo teks lipti. Tarsi išsibarsčiusias po kiekvieno truktelėjimo mintis stengiausi surinkti, suriukuoti eilėn. Nelabai sekėsi. Per daug išpūdžių, per daug prieštaraščių, jausmų, milžiniškas miestas, neklausdamas noriu to, ar ne, tarsi apgaubė mane. Suleido tūkstančius nematomų čiulptuvų - turėjau paklusti jo gyvenimo ritmui, taisyklėms. Mačiau viską - gerąsias ir blogąsias puses, didybę ir skurdą. Niujorkas tarsi mokė kitaip pažinti gyvenimo spalvas.

Daug visko buvo lietuvių likime. Kiekviena tauta pergyvena ir pergyvena savo pakilimus arba nuoskaudas. Kaip ir kiekviena karta - savos problemos ir likimai. Savo istoriją ir likimą turi žydai, armenai, kroatai. Savo kelią turime ir mes - lietuvių tauta. Dar daug teks spresti problemų: susivienijimo, tikėjimo, meilės. Ne kartą pyksimės ir taikysimės - ir tai natūralu. Reiškia - gyvi esame.

Mano mintys tai tik bandymas nors iš dalies susivokti didesnėje erdvėje negu esu buvęs iki šiol. Lietuva - tai dar ne visi lietuviai. Man atrodo, kad tikra meilė Tėvynei ateina, kai gali į ją pažvelgti iš šalies. Supratau - lietuviybė žymiai plačiau išsidriekusi negu kelias Vilnius-Klaipėda. Ir tai nuostabu.

Šią vasarą mano sūnus su draugu skrenda atostogauti į Lietuvą. Jo lagamine, šalia būtinų kelionės daiktų, guli storas pluoštas išsivijos spaudos ir audiokasėčių su lietuviškų "Laisvės žiburio" laidų įrašais. Tai skirta mano giminaičiams ir draugams. Tegul paskaito ir paklauso. Tegul pamąsto ir patenkina žingeidumą. Esu įsitikinęs - tai padės jiems susivokti dideliame pasaulyje, suprasti, kad mūsų daug ir visi mes vieno medžio šakos. Supratimas sustiprins meilę Lietuvai ir jos vaikams.

Jaunuolių išnaudojimas

Vienuolika jaunuolių iš Šiaulių norėjo nelegaliai padirbėti Amerikoje. Reikėjo gauti vizas. Šiaurietė N. Ramonienė vizų reikalais padėdavo tiems, kurie vykdavo į Rusiją, Ukrainą ir kitas netolimas šalis. Tie jaunuoliai kreipėsi į ją, bet ji sakėsi vizų į JAV negalinti gauti, tačiau turinti pažįstamą vilnietį Matą Stasiulionį, kuris gal galėtų padėti. Kai kiekvienas tų jaunuolių jai sumokėjo po 200 dol., gavo Stasiulionio telefoną. Stasiulionis vyrukams ne tik pažadėjo gauti vizas, bet ir nurodė asmenį New York'e, kuris ten jiems nuvykus padės gauti darbus. Iš kiekvieno jų paprašė po 3 tūkstančius dolerių, kuriuos jie susiskolinę ir sumokėjo. Pakvietęs juos ateiti prie JAV ambasados, Stasiulionis ten jiems išdalino anketas ir pamokė, kaip jie turi sakyti ambasadoje, kodėl jie nori gauti vizas į Ameriką. Visi gavo vizas. Be bilietų į lėktuvą, Stasiulionis

jaunuoliams įteikė dar ir iškvietimus, kuriuose buvo adresas ir telefonas New York'e. Bet New York'o aerouoste juos sulaukė Amerikos Imigracijos departamento pareigūnai, uždėjo reitežius ir paaiškino, jog jų vizos suklastotos, atėmė pasus ir išskraidino į Helsinkį. Jų pasai buvo sugrąžinti tik Suomijoje. Be to, šiauliečiai jaunuoliai dvi paras praleido kameroje, net į tualetą jie buvo vedžijami surakintomis rankomis. Lietuvoje jiems nepavyko surasti Stasiulionio, bet surado būvusią tarpininkę Ramonienę, kuri negalėjo pasi-aiškinti. O Šiaulių policijos pareigūnas pastebėjo, kad neseniai buvo sumuštas nepilnametis N. Ramonienės sūnus, kad jo motina apie tą įvykį daugiau nekalbėtų. Jaunuolius išnaudojo nesąžiningi asmenys, greičiausiai organizuotai veiklai, kad nelegaliu būdu susikrautų sau gerą gyvenimą.

Lietuvių balsas

APIE TERORIZMĄ

(atkelta iš 1 psl.)

dinga, bedieviška, amorali atrodo dabartinė civilizacija ir ypač jos ateitis, ir aš imuosi ją gydyti vardan pačių žmonių teroro aktais? Tokia argumentacija nėra lengvai paneigiama. Ir štai kodėl. Norint ją paneigti, reikia pripažinti nelygstamą žmogaus gyvybės vertę, kitaip tariant, dievišką jos prigimtį. Ir ne vien pripažinti. Kultūroje turi būti gyvybinga sakralinė dimensija, kuri ir palaikytų žmogaus gyvybės vertės nelygstamumą. Tad pasikėsines į kito žmogaus gyvybę pats įsaina iš žmonių tarpo, pats save "sunaikina". Šitai turi būti išreikšta ir valstybės, valstybinės organizacijos lygiu. Tačiau sakralinės dimensijos sfera šiuolaiki-

niame pasaulyje traukiasi, valstybinis gyvenimas intensyviai sekularizuojasi, tad žmogaus gyvybės vertė yra šio pasaulio jėgų rinkos prekė. Ir kaip prekė ji gali būti priemonė įvairiems tikslams įgyvendinti.

Paskutinė liepos savaitė baigėsi sprogimu Atlantoje. Gal tai kokio psichopato darbas. Kad ir kaip ten būtų, esmė nesikeičia - terorizmas yra ir ideologija, ir epidemija, ir gyvenimo stilius. Ar ilgai Lietuva išliks nuošaly? Juk valdantieji visais būdais tiesiog provokuoja žmones. Atviru visos valstybės išvogimu ir žmonių išniekinimu įstumiant juos į skurdą ir neviltį. Nesu tikras, kad einant į darbą, pavyzdžiui, pro Lietuvos banką neteks kada ir man paragauti sprogimo skeveldrų - juk tokiems žymiesiems veikėjams buvo leista ir leidžiama nebaudžiamais vogti žmonių pinigus. Ir negaliu pats jaustis esąs nekaltas - juk tai mano valstybė. Apsaugok Dieve.

Skaitykite

DARBININKA
ir pasiūlykite
jį savo
draugams

priešikumo. Jis pastebėjo, kad Lietuvoje, išskyrus studentiją, nelabai domimasi Amerikos lietuvių bendruomene. Daugelis lietuvių mano, kad tie svečiai iš Amerikos atveža naujų "vakarietišku" idėjų, metodų ir technologijų, kurie galėtų būti naudingi Lietuvai. Tačiau jie skuba pridurti, kad ne visi lietuviai priims tas idėjas, jog Lietuvai per anksti radikaliai keisti dalykus arba kad tokie metodai gal ir tinka Vakarams, bet "mūsų žmonės" prie to nepratę. Panašius argumentus autorius dažnai girdėjo ir 1993 metais, kalbėdamasis apie Lozoraičio kandidatūrą: "Jis geras žmogus, bet nežino mūsų sistemos". O dabar panašūs žodžiai pasigirsta ryšium su galimu Valdo Adamkaus kandidatavimu.

Sudėtingas bei kontroversiškas yra ir išeivių labdaros klausimas. Per pastaruosius penkerius metus į Lietuvą iš Amerikos buvo pasiųsta virš šimto milijonų dolerių vertės medžiaginės paramos. Tačiau, anot Sidrio, krašto lietuvių dažnai vengia bendrai su išeiviais vystyti projektus ar net maloniai su jais santykiuoti. Amerikos lietuviai dažnai pavadinami "melžiamomis karvėmis". Autoriaus patarimas: kuo atidžiau prižiūrėti labdaros paskirstymą ir atsiskaitymą.

Antra vertus, Sidrys pripažįsta, kad ir daugelis Lietuvoje apsilankančių Amerikos lietuvių yra "naivūs" ir "arogantiški".

Teigiamu žingsniu jis laiko Amerikos lietuvių organizacijų pasiūlymą, kuriam pritarė ir prezidentas Brazauskas, kad iš Lietuvos 2-jo pasaulinio karo metu priverstųjų išvykti vaikams ir anūkams būtų suteikta Lietuvos pilietybė.

Rūta Monika Žemaitaitė su vyru Gregg Leonard.

Šaunos vestuvės

Gintas ir Irena Žemaitaičiai, Norwalk, CT, liepos 13 d. šventė dukters Rūtos Monikos sutuoktuves su Gregg Leonard. Vestuvės įvyko St. Patrick bažnyčioje Mystic, CT. Vestuvių vaišės vyko Inn at Mystic. Buvo daug kvieptų svečių iš arti ir toli. Tačiau apsilankė ir viena nekviesta viešnia - tai uraganas Bertha, kuri tą dieną siautėjo. Daug Žemaitaičių giminių buvo atvykusių iš Kalifornijos, o jaunosios brolis Jonas atskrido iš Naples, FL, drauge su močiute. Seneliai - Adas ir Antanina Deikiai - gyvena Palm Beach, FL.

Rūta įsigijo B. S. laipsnį iš specialiosios pedagogikos 1992 m. Southern Connecticut State University, New Haven, CT. M. A. laipsnį įsigijo 1993 m. Sacred Heart University, Fairfield, CT.

Rūta dabar mokytojauja Stamford, CT. Rūta yra baigusi Maironio lituanistinę mokyklą New York'e ir priklausė tautinių šokių grupei Tryptiniui New York'e ir Berželiui Hartford, CT.

Gregg yra baigęs Marianapolio gimnaziją, Thompson, CT. Studijavo vadybą ir prekybą (Management and Marketing) University of Connecticut, Storrs, CT, ir įsigijo B. S. laipsnį 1992 m. Dabar dirba Modem Media, Westport, CT, reklamos agentūroje.

Povestuvinei dviejų savaičių kelionei jaunieji pasirinko Havajų salas. Jaunieji apsigyvens jaunosios tėvelių name, Norwalk, CT, kadangi Gintas ir Irena Žemaitaičiai išvyksta į Lietuvą - 3 metus padirbėti Kaune.

Kreipimasis

Lietuvos prekybos ir žvejybos laivyne, įvairiose tarnybose dirba per 80 proc. rusakalbių, todėl įstaigose ir laivuose kalbama rusiškai ir dar eilė laivų turi rusiškus vardus.

Rusakalbių kapitonų vedamose laivuose keli lietuviai jūreiviai nediršta į kapitonus kreipis lietuviškai, nes nenori patekti į jū nemalone.

Nors tarptautinė laivininkystės kalba yra anglų, bet Lietuvoje laikomasi įsikibus rusų naudojamų jūrininkystės terminų.

Norint laivyne pamažu įdiegti lietuviškumą, Jūrinės knygos fondas Toronte 1992 m. išleido trumpą lietuvių-anglų kalbų jūrinį žodyną, kurį veltui išdalino laivynui, jūrinei spaudai, bu-

riuotojams ir jūros skautams. Fondas, puoselėjant pajūryje lietuviybę, jau 1978 m. išleido buriuotojams 265 psl. vadovėlį "Būrės ir varikliai", 1984 m. pakartojo antrą laidą ir didžiąją tiražą dalį veltui perleido Lietuvos buriuotojams. 1990 m. išleido Lietuvoje jūrinų apybraižų ir kelionių aprašymų 236 psl. knygą "Septynios jūros".

Šiuo metu Lietuvoje pageidautur turėti antrą anglų-lietuvių jūrinio žodynelio dalį. Žodynelis jau paruoštas, todėl kreipiamės į tautiečius, prašydami Jūsų paramos jį išleisti.

Fondo adresas: **H. Stepaitis, 21 Cosmo Rd., Etobicoke, Ont. Canada M8X 1Z3.**

aplankė Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos būstinę, kur įteikė tos sąjungos pirmininkui Antanui Lukšai kuopos \$200 bei Suffolk apskrities lietuvių klubo \$300, skirtus Lietuvos Laisvės Kovų Sąjūdžiui paremti partizanų šeimoms. Vilniuje aplankė Lietuvos istorijos laikraštį "Vorutą", kur jos leideiui ir vyriausiajam redaktoriui Juozui Vercinkevičiui įteikė Suffolk

apskrities lietuvių klubo vardu \$200 auką, skirtą to laikraščio leidybai paremti. (kkm)

Skelbkites DARBININKE pasidalinkite džiaugsmu, sveikinkite, išreikškite užuojautą, pirkite, parduokite! Jūsų pageidavimai - mūsų rūpestis

Šienapjūtė Lietuvos kaime.

V. Kapočiaus nuotr.

Krinta lapai -
krinta skrydžių kainos į
LIETUVĄ

NEW YORK - VILNIUS - NEW YORK

Rugsėjo - spalio mėn.\$650.00

Lapkričio - gruodžio mėn.\$500.00

Gruodžio 13 - 31 d.\$650.00

Sausio - vasario mėn.\$500.00

Plius mokesčiai

VYTIS TRAVEL
40-24 235 St.
Douglaston, NY 11363
Tel. 718 - 423 - 6161
800 - 77-VYTIS

DARBININKAS

341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

E-mail: 103517.1071@compuserve.com

Redakcija (718) 827-1352
Redakc. FAX .. (718) 827-2964
Administr. (718) 827-1351

Spaustuvė (718) 827-1350
Vienuolynas ... (718) 235-5962
Vyskupas (718) 827-7932
Salė (kor.) (718) 827-9645
Salės adm. (718) 235-8386

Jau veikia Devintojo Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Ruošos Komitetas

Devintasis Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas įvyks 1997 m. vasarą JAV rytiniame pakraštyje.

Nuo 1964 m., kada įvyko pirmasis Lietuvių Jaunimo Kongresas, aštuoniuose kongresuose yra dalyvavę daugiau kaip 11,000 jaunų lietuvių. Pirmuosiuose kongresuose dalyvaudavo atstovai iš visų didžiausių lietuvių išsivijios telkinių - JAV, Kanados, Pietų Amerikos ir Australijos. O kai komunizmas žlugo, tai į kongresus atvyksta lietuvių jaunimas ir iš Lietuvos bei kitų Rytų Europos kraštų, net iš Rusijos.

Devintojo Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso Ruošos Komitetai vadovauti sutiko newyorkietis Tomas Matusaitis. Kiti šio organizacinio komiteto nariai yra: Laisvyda Janulaitė (Boston), Claudia Luecke (New Jersey), Paulius Murauskas (New Jersey), Kazys Adomkaitis (Boston), Vydas Marijošius (New York), Jonas Jankauskas (New York) ir Kristina Matusaitė (New Jersey).

IX-tojo PLJ Kongreso atidarymas įvyks 1997 m. liepos 18 d. Washington, DC. Programoje numatyta: Studijų dienos (Washington ir New Yorke), ekskursija laivu New Yorko uoste, banketai Washington ir Bostone, stovykla pajūryje (netoli Bostono). Kongreso uždarymas - rugpjūčio 3 d. Bostone.

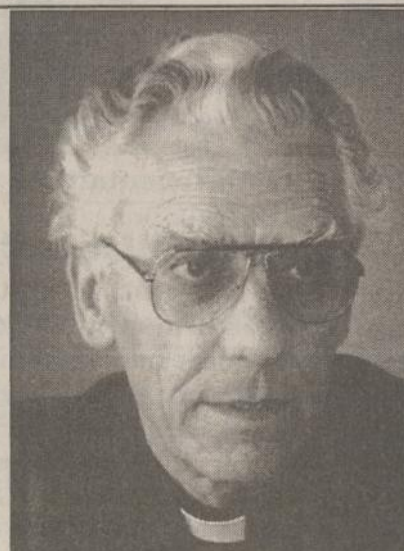
Daugiau informacijos galima gauti rašant: PLJK, P. O. Box 283, Manhasset, NY 11030, USA. Tel. (516) 676-4657.

Irena Vaišvilaitė, bažnyčios istorijos daktarė, svečiavosi pereiną savaitę Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos įstaigoje New Yorke, kur rinko žinias, susijusias su Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronika, kurios anksčiau dėl vienokių ar kitokių priežasčių nebuvo skelbiamos. Tai bus medžiaga jos naujam daktaratui. Trumpai pasisvečiavusi Bostone ir Chicagoje, grįžo į Romą, kur šalia studijų, ji dar dirba nepilnu etatu Vatikano radijo lietuvių programoje. Užbaigus studijas, kurios turėtų trukti dar pusantro metų, planuoja grįžti į Vilnių ir įsijungti į švietimo darbą, greičiausiai Vilniaus universiteto Religinių Studijų Centre.

Lietuvos krepšinio komandos 1996 metų olimpiniai suvenyrai

Trispalviai (geltona, žalia ir raudona) 100% medvilniniai marškinėliai - 25 dol. Baltos bei juodos spalvos marškinėliai su tuo pačiu piešiniu - 20 dol. Juodi išsiuvinėti marškinėliai - 20 dol. Marškinėliai išmiesos XXL - 1.50 dol. priedas. Sagutė - 5 dol. Išsiuvinėta juoda kepurė - 18 dol. Spalvotas kamuolys su Marčiulionio ir Sabonio parašais - 20 dol. Pajamos už šias prekes pervešamos Lietuvos Vaikų ir Lietuvos Krepšinio komandos fondams paremti. Čekį rašykite: AIL, Inc. Siųskite adresu: Americans for An Independent Lithuania c/o Vilūnė Bitėnas, 11 Ridgeview Road, Jamesburg, NJ 08831. Tel. (908) 521-9380; po 6 v. v. (sk.).

Kelionių agentūra Vytis paskelbė nupigintus skrydžius į Lietuvą nuo rugsėjo mėn. pradžios. Žiūr. skelbimą 7-to psl. apačioje.

**Mirė kun. Valdemaras
Mykolas Cukuras
(1915 - 1996)**

1996 m. liepos 17 d. Vilniuje mirė kunigas V. M. Cukuras. Liepos 19 d. gedulingas mišias už jį aukoj Vilniaus arkivyskupas A. J. Bačkis, mons. K. Vasiliauskas ir velionio brolis kun. V. Cukuras. Pamokslą pasakė arkikatedros klebonas mons. K. Vasiliauskas. Prie kapo išsivijios kunigų vardu kalbėjo kun. Jonas Staškus - Staškevičius. Kun. V. M. Cukuras palaidotas Antakalnio kapinėse.

Kun. Valdemaras M. Cukuras gimė 1915 m. balandžio 11 dieną Bauskės valsčiuje, Latvijoje. 1933 m. baigė Biržų gimnaziją. Besimokydamas gimnazijoje įstojo į ateitininkų organizaciją. Studijuodamas Vytauto Didžiojo universitete Teologijos - filosofijos fakultete, aktyviai bendradarbiavo katalikų spaudoje. Buvo "Tiesos kelio", "Draugijos", "Naujojo gyvenimo", "Lux Christi" ir kt. leidinių bendradarbis. Jis taip pat redagavo Kauno kunigų seminarijos klierikų leidžiamą laikraštį "Vita nova", išleido brošiūrą apie A. Dambauską - Jakštą, 1947 - 1949 m. buvo Romoje leidžiamo "Lietuvių balso" redakcijos narys.

1938 m. išventintas kunigu. Kapelionavo Šetoje, Jurbarko, Ukmergėje ir Šiauliuose. Prasidėjus karui pasitraukė į Vokietiją. 1944 - 45 m. kun. V. Cukuras gyveno Vokietijoje, kur buvo paskirtas Tueringijos srities lietuvių pabėgėlių kapelionu ir Lietuvių sąjungos Gothos skyriaus pirmininku. 1948 m. kartu su kitais penkiais kunigais buvo pasiųstas į Romą tolimesnėms studijoms, kur Gregorianumo universitete gavo filosofijos daktaro laipsnį, o 1950 m. Angelicum universitete - teologijos daktaro laipsnį. Romoje kun. V. Cukuras įsteigė ateitininkų draugovę ir buvo išrinktas jos pirmininku. 1947 - 1949 m. atstovavo lietuvių katalikų jaunimui Tarptautiniame Jaunimo Sekretariate.

Nuo 1950 m. kun. V. Cukuras gyveno JAV, kur daug metų dirbo su jaunimu. Vienu metu jis dirbo trijose aukštosios mokyklose. Ten dėstė filosofiją, lietuvių kultūros istoriją, literatūrą, buvo studentų kapelionu. 1956 m. paskirtas Lietuvių Skautų Sąjungos dvasios vadu, o nuo 1963 m. dirbo Nekaltai Pradėtosios Švč. Mergelės Marijos Vargdienių seserų kongregacijos kapelionu Putnam, CT. Kun. V. M. Cukuras buvo katalikų filosofijos draugijos narys. Aktyviai dalyvavo Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suvažiavimuose, ateitininkų veikloje, bendradarbiavo išsivijos spaudoje.

Tegul būna jam lengva Lietuvos žemelė.

Bažnyčios žinios

Lietuvos dvasiškiai mūsų tarpe

Birželio 21 d. "Darbininkas" atspausdino pasikalbėjimą apie Montrealio lietuvių parapijoje šiuo metu besidarbuojantį Lietuvos jėzuitą, kun. Kazimierą Ambrasa, SJ. Į straipsnį gal nebūčiau atkreipęs dėmesio, jei pats birželio 13 d. Putname, CT, per a. a. ambasadoriaus Stasio Lozoraičio mirties metinių šv. Mišias nebūčiau išgirdęs kun. Ambraso pasakojimo pamokslą. Pamokslas buvo įkvepiantis, stebinančias. Dabar iš straipsnio sužinojau, kad ir pats pamokslininkas yra stebinanči asmenybė. Kun. Ambrasas Vilniaus Universitete dėstė liuanistiką ir 1988 m., baigęs pagrindinio seminariją, buvo Žagarėje ištremto arkiv. J. Steponavičiaus slapta išventintas kunigu. Pirmąsias Mišias ašarodamas atlaikė užsidaręs, langus užsidangstęs savo kambarėlyje...

Čia prisimenu kitą pagrindžio seminarijos auklėtinį, šį pavasarį Lietuvoje vėžio ligos pakirstą, tik 50 metų amžiaus marijoną kun. Kastytį Ramanauską, MIC, porą metų studijavusį ir dirbusį Washington. Kun. Ramanauskas kelias į kunigystę buvo panašus. Lietuvoje baigęs kinematografų kursus, vėliau baigė inžineriją, o pogrindyje - kunigų seminariją. Su savo seminarijos globėju nuvyko pas ištremtą vysk. V. Sladkevičių, dabartinį kardinolą. Vyskupas pagrindžio klieriką išventino į diakoną ir, tą pat vakarą, į kunigus. Grįžęs Lietuvon iš Amerikos, kun. Ramanauskas energingai darbavosi jaunimo tarpe Panevėžyje. Apie a. a. kun. Ramanauską gal dar kalbėsime spaudoje.

Sakoma, kad Viešpaties keliai nesuprantami ar, mažų mažiaus-

siai, nežinomi... Po kun. Ambraso ir kun. Ramanausko istorijų, štai dar vienas pavyzdys.

Jau metus Washington studijuoja ir bendrai su kun. K. Pugevičium lietuvių dvasinius reikalus Baltimorėje ir Washington aptarnauja Vilniaus Kunigų seminarijos prorektorius, kun. Andrius Narbekovas. Kilęs iš Klaipėdos apylinkėje esančių Girgždžių, kun. Narbekovas į kunigystę atėjo per mediciną. Jis jau Lietuvoje spėjo sėkmingai darbuotis kaip gydytojas-chirurgas. Nepriklausomybės atstatymo laikotarpiu su bičiuliu kunigu lankėsi Amerikoje, tuoj po kelionės įstojo į kunigų seminariją Kaune. Dabar dar jaunas, yra malonus gydytojas ir žmonių sielai, ir kūnui. Savaimė suprantama, šiuo metu jis praktikoja tik sielų gydymą...

A. Dundzila

Choralo savaitė Kretingoje

Kretingoje jau antrą kartą įvyko grigališkojo choralo savaitė. Liepos 7 - 14 dienomis čia susirinko choralo mylėtojai, giesmininkai iš visos Lietuvos. Jų buvo daugiau nei planuota - virš 170. Tarp giesmininkų buvo daug jaunimo, taip pat ir vyresnių žmonių. Buvo ir tokių, kurie apie chorala tik ką nors girdėjo, bet niekada nebandė jo giedoti. Ši stovykla buvo gera proga išbandyti savo jėgas choraliniame giedojime ar patobulinti jau turimus igūdžius. Renginio metu net keturis kartus per dieną buvo giedamas breviorius. Rytai vyko teorinės paskaitos, kurias skaitė muzikologas Jonas Vilimas. O po pietų renginio dalyviai praktikuodavosi mažose grupelėse, po to visi kartu repetuodavo. Ketvirtadienį Grigališko-

Pranciškonų bažnyčia Kretingoje, kurioje vyko choraliniai giedojimai.

V. Kapočiaus nuotr.

jo choralo savaitės dalyviai šventė Šv. Benedikto dieną. Sekmadienį mišias aukoj Solesmes vienuolyno abatas Philippe Dupont. Paskutinį dieną renginio dieną - sek-

madienį baigiamojo koncerto metu Bažnyčioje giedoję visi renginyje dalyvavę chorai. Taip pat muzikos kūrinius vargonais atliko Audra Telksnytė. **B. Ž.**

Plk. ltn. Juozą Vitkų - Kazimieraitį prisiminus (1901.12.10 - 1946.07.06)

Karo mokykloje Kaune, kur mokiausi 1939 - 1940 metais, būta įvairių disciplinų. Vienos iš jų buvo sunkokos, pavyzdžiui, pagal apskaičiavimus netiesius taisykmas ir šaudymas iš kulkosvaidžių. Svarbu ir kokie buvo dėstytojai. Iš pradžių nesuigaudžiau, kas yra toji karo inžinerija. Negi mus nori padaryti kokiais inžinieriais? Juk mes, baigę karinį mokslą, ruošėmės būti teisininkais, ekonomistais, menininkais ir kt.

Pasirodo, kad inžinerija yra mokslas kaip ruošti įvairias kliūtis, įtvirtinimus, kaip kasti įvairaus profilio apkasus. Viso to dėstyti buvo paskirtas plk. ltn. Juozas Vitkus, baigęs Briuselio karo akademiją, mokyjęs keletą užsienio kalbų. Tasyk niekam neatėjo į galvą, kad šis simpatiškas dėstytojas, vėliau įsijungęs į rezistencinį sąjūdį, bus vienas iš žymiųjų partizanų vadų ir po šešerių metų tragiškai žus.

Juozas Vitkus dėstė gana idomią, niekad nekeldavo balso, tenkino santūriomis pastabomis, kurios buvo reikšmingesnės negu nesantūrus aprėkimas.

Po teorinių užsiėmimų, ant kalno vykdavo praktiniai darbai. Dėstytojas Vitkus pamatęs, kad ką ne taip darom, pats lipdavo į kasamą apkasą ir konkrečiai nurodindavo klaidas. Darbavomės nusimetę milines, o kartą ėmė purkš-

noti lietus. Dėstytojas pabrėžė, kad per karą visko pasitaiko ir oro nereikia paistyti. Vieni mūšikių, mažiau užsigrūdinę, nusišaldė ir net turėjo atsigtulti į mokyklos ambulatoriją. Į palatą kartais užsukdavo ir pats Vitkus pažiūrėti, kaip laikosi jo "inžinieriai".

Vėliau jau partizanaudamas ir turėjęs Kazimieraičio slapyvardį, Vitkus siekė visus Dūkijos partizanus sutelkti į vieną didelį junginį. Buvo įvesta karinė disciplina, griežta drausmė, teoriniai užsiėmimai. Plėšikauti griežtai uždrausta, nusikaltus - mirties bausmė.

Užrekvizuotus gyvulius, maisto produktus reikėjo atsiskaityti. Neturint pinigų, išduoti raštelį su vado parašu ir atspaudu, pagal kurį, susikūrus sava valdžiai, turėjo būti atlyginta.

Nors pagrindžio sąlygos buvo sunkios, Vitkus būdavo tvarkingai apsirengęs, su kaklaraiščiu, nusiskutęs - to reikalaujavo ir iš kitų vadų. Nemėgė triukšmo. Jei štabe kas įsisiautėdavo, Vitkus stengdavosi nuraminti, o jei nepavykdavo - nuošaliai palaukdavo. Vienas toks triukšmelis ir privedė jį iki tragiškos atomazgos. Nepakęsdamas karštakošio erzelynės, Vitkus su vienu štabo nariu išlipo iš bunkerio, kur pamėškę juos abu netikėtai užklupo tarybiniai kareiviai. Kazimieraitis, turėjęs tik pistoletą, per

susišaudymą buvo sunkiai sužeistas ir vežamas į Leipalingį mirė (1946 m. liepos 6 d.), o jo bendražygiui pavyko dingti.

Plk. ltn. Juozas Vitkus - Kazimieraitis, jo 50-ųjų žūtis metinių proga buvo paminėtas Kaune. Karmelitų bažnyčioje aukotos mišios, kur prasminga pamokslą pasakė Kazimieraičio anūkas, Kauno jėzuitų gimnazijos direktorius kun. Gintaras Vitkus. Po to prie Nežinomojo kareivio kapo ir Laisvės paminklo padėta gėlių ir vainikai. Karštas pučiamųjų orkestras sugrojo Lietuvos himną. Vytauto Didžiojo karo muziejaus salėje buvo minėjimas. Pranešimą padarė muziejaus rezistencijos skyriaus vedėjas A. Markūnas, savo prisiminimais pasidalino kai kurie bendražygiai. Karmelitų bažnyčios choras ir vokalinis kvartetas, dalyvaudant Vilniaus operos solistui buv. tremtiniui V. Kupriui, atliko tremtinių ir partizanų dainų.

Gali kilti klausimas, kodėl Vitkus pasirinko slapyvardį Kazimieraitis? Lenkų okupacijos metais Vilniaus krašte veikė kultūrinė Šv. Kazimiero draugija, daugiausiai dirbusi švietimo srityje. Lenkų valdžia draugijos veiklą varžė ir ją vėliau uždarė. Vitkus ir pasirinko šį simbolinį slapyvardį.

Plk. ltn. Juozo Vitkaus - Kazimieraičio atminimas yra gyvas mūsų tarpe.

Viktoras Gulmanas

Kun. Viktoras Pavalkis, Milpitas, CA, apmokėjo prenumeratą už dvejus metus su 150 dol. čekiu. Nuoširdžiai dėkojame už tokią dosnią paramą mūsų spauidai.

Lietuvių Atletų Klubo tradicinis **Blusų turgus** šiemet įvyks Kultūros Židinyje spalio 5 -

6 dienomis. Kreipiamės į visus geraširdžius aukotojus prašydami šiemet vėl paremti Atletų klubą, atiduodant jam nebereikalingus ir nenaudojamus daiktus: sporto reikmenis, baldus, virtuvės reikmenis, rūbus, elektrinius bei elektroninius daiktus, žodžiu viską, kas jums jau nusibode, bet yra gerame stovyje. Blusų turgus yra pagrindinė lešų telkimo priemonė paremti Atletų Klubą sportinę veiklą, kuria naudojasi gana daug New Yorko ir apylinkių jaunimo. Tuos Jūsų atiduodamus daiktus jau dabar galima prista-

tyti į Kultūros Židinį. Jeigu Jūs patys negalite to atlikti, skambinkite Jankauskų šeimai (718) 849-2260 po 5 v. v. Rugpjūčio 24 - 26 dienomis - numatytas pirmasis daiktų surinkimas iš namų, jeigu apie savo paaukojamus daiktus pranešite telefonu Jankauskų šeimai.

"VILTIES" siuntinių agentūros atstovas siuntinius vėl priims Brooklyne, Kultūros Židinio kieme, buv. spaustuvės patalpose, rugsėjo 15 d., sekmadienį, nuo 2 val. iki 4 val. popiet.

SKELBIMAI

Moterims siūlomi darbai amerikiečių šeimose. Turi susikalbėti angliškai, mėgti vaikus, žinoti namų ruošos darbus. Patikima agentūra. Telef. (516) 37-7-1401. **(sk.)**

Amerikietė ir jos šeima nori išmokyti lietuvių kalbos. Pagėdauja igudusios mokytojos ar mokytojo. Dėl daugiau informacijų skambinti (914) 763-6033. **(sk.)**

Kerpu, šukuoju, darau cheminį ir pusmetinį sušukavimą. Teikiu konsultaciją dėl plaukų priežiūros. Kerpu plaukus vyrams, moterims ir vaikams. Pagal pageidavimą, galiu aptarnauti klientus ir namuose. Paslauga kainos žemesnės už amerikietiškas. Dirbu visa dieną. Regina Savickaitė-Bork, 84-20 96th St. Woodhaven, NY 11421. Tel. (718) 805-3612. **(sk.)**

PINIGAI PERVEDAMI Į LIETUVĄ. Siuntiniai, maisto siuntiniai, komercinės siuntos laivu arba oro paštu - **air cargo.** TRANSPAK, 2638 W. 69th Street. Chicago, IL 60629. Telef. (312) 436-7772. CONNECTICUT valstijoje (203) 232-6600. **(sk.)**

Jei kas turėtų anglų ar lietuvių kalba knygų, kurių jau nebereikia, skambinkite tel. (718) 348-4709. Su dėkingumu jas paimsime. **(sk.)**

BUTAI PENSININKAMS, modernūs, erdvūs, savarankiškai tvarkytis, gražioje aplinkoje, Marijos Nekalto Prasidėjimo seserų globoje. Pasinaudokite proga. Kreiptis: Villa Maria, P. O. Box 155, Thompson, CT. 06277. **(sk.)**

"Lietuvos aidas", patriotinės minties, plačios informacijos dienraštis, daugiausiai skaitomas išsivijios lietuvių, dėl daugiau kaip dvigubai pabrangusio pašto, buvo priverstas pakelti metinę oro paštu prenumeratą iki \$130 nuo 1994 m. rugpjūčio 1 d. Čekį \$130 rašyti "Lietuvos aidas" vardu ir siųsti JAV įgalotiniui adresu: Bronius Juodelis, 239 Brookside Lane, Willowbrook, IL 60514. Tel. 708 986-1613.

"Darbininko" administracija prašo skaitytojus nuolat atkreipti dėmesį į lipinukę ant laikraščio pažymėtą jūsų prenumeratos pasibaigimo datą EXP. Mielai skaitytojai nuoširdžiai prašomi laiku pranešti prenumeratą ar sumokėti atsilikusių mokesčių.

Kretingos pranciškonų labdaros valgyklai, kuri buvo aprašyta DARBININKO Nr. 29, aukoj:

Mrs. E. Bruzas, Homewood IL - 200 dol.

Norintieji prisidėti prie šios valgyklos išlaikymo, prašomi aukas siųsti:

Franciscan Fathers
361 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207.

Pažymėkite, kad tai jūsų auka Kretingos vienuolyno labdaros valgyklai.

ATLANTA Import Export, Inc., siuntinių į Lietuvą persiuntimo bendrovė, siuntinius vėl priims rugpjūčio 31 d., šeštadienį, nuo 12 val. iki 1 val. popiet Kultūros Židinio kieme. Dėl informacijų skambinkite tel. **(914) 258-5133.**

Ši penktadienį, rugpjūčio 23 d. 7 v. v. Kultūros Židinio apatinėje salėje bus **lėlių teatro "Undinė"** monospektaklis **"Jūros karalaitė"**. Lėlių teatrui pagal Brolių Grimų pasaką pritaikė Ona Pučkoriūtė iš Lietuvos. Ji atlieka ir vaidybą. Kviečiami vaikai ir tėveliai šiuo spektakliu pasigrožėti. Bus užkandžiai ir atgaiva.